

Bryssel den 12.10.2022
COM(2022) 528 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

2022 års meddelande om EU:s utvidgningspolitik

{SWD(2022) 332 final} - {SWD(2022) 333 final} - {SWD(2022) 334 final} -
{SWD(2022) 335 final} - {SWD(2022) 336 final} - {SWD(2022) 337 final} -
{SWD(2022) 338 final}

I. INLEDNING

Inledningen av 2022 präglades av Rysslands provocerade och oberättigade anfallskrig mot Ukraina – ett bryskt uppvaknande till en ny geopolitisk verklighet. Detta innebär att EU:s utvidgning återigen har blivit en mycket aktuell fråga i EU:s dagordning.

Efter det att **Ukraina, Republiken Moldavien och Georgien lämnade in sina ansökningar om EU-medlemskap** under våren 2022 lade Europeiska kommissionen den 17 juni fram sina **yttranden**¹ på uppmaning av rådet. Kommissionen rekommenderade att Ukraina, Moldavien och Georgien skulle **ges utsikter att bli medlemmar i Europeiska unionen** och att Ukraina och Moldavien skulle beviljas status som kandidatländer, i samförstånd om att åtgärder vidtas inom ett antal områden, och att Georgien skulle beviljas status som kandidat så snart ett antal prioriteringar har åtgärdats. Den 23 juni ställde sig Europeiska rådet bakom kommissionen rekommendationer genom att erkänna de tre kandidatländernas europeiska perspektiv och bevilja Ukraina och Moldavien status som kandidatländer². Kommissionen kommer att rapportera om uppfyllandet av de åtgärder eller prioriteringar som den anger i sina yttranden om de respektive ansökningarna om medlemskap som en del av sitt fasta utvidgningspaket, i vilket Ukraina, Moldavien och Georgia kommer att ingå från och med 2023. Vid utgången av 2022 kommer kommissionen dessutom att lägga fram sina bedömningar av de tre berörda ländernas förmåga att påta sig de skyldigheter som följer av ett EU-medlemskap. Rysslands aggression har tydligare än någonsin visat att utsikter till medlemskap i Europeiska unionen är ett **starkt stöd, inte bara för välstånd, utan även för fred och säkerhet**.

Mot denna bakgrund höll **EU-ländernas ledare och ledarna från västra Balkan** ett möte den 23 juni före Europeiska rådets möte. Ledarna diskuterade framstegen med EU-integrationen och de utmaningar som följer av Rysslands aggression mot Ukraina. Mötet gav även möjlighet att betona betydelsen av anpassning till EU:s värden och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP), en fråga som har blivit ännu viktigare i denna nya geopolitiska situation. Särskild vikt lades vid västra Balkans deltagande i EU:s åtgärder för att minska den negativa effekten av Rysslands aggression mot Ukraina när det gäller försörjning av och oberoende i fråga om livsmedel och energi samt åtgärder för att stödja kapacitetsuppbyggnad för it-säkerhet och den sociala dagordningen, särskilt ungdomarnas deltagande i ekonomin.

Den 23–24 juni bekräftade EU:s ledare sitt **fulla och otvetydiga engagemang för ett EU-medlemskapsperspektiv för västra Balkan**. Europeiska rådet efterlyste en påskyndad anslutningsprocess, och med utgångspunkt i den reviderade metoden, ytterligare främjande av den gradvisa integrationen mellan Europeiska unionen och västra Balkan redan under själva utvidgningsprocessen på ett reversibelt och meritbaserat sätt. Europeiska rådet erinrade om vikten av reformer, framför allt när det gäller rättsstatsprincipen och i synnerhet de reformer som rör rättsväsendets oberoende och funktion och kampen mot korruption. Europeiska rådet bekräftade att det är brådskande att göra konkreta framsteg med att lösa kvarstående bilaterala och regionala tvister, framför allt genom dialogen mellan Belgrad och Pristina om normaliseringen av

---

¹ [COM\(2022\) 405 final](#), [COM\(2022\) 406 final](#), [COM\(2022\) 407 final](#).

² <https://www.consilium.europa.eu/media/57475/2022-06-2324-euco-conclusions-sv.pdf>.

förbindelserna mellan Serbien och Kosovo*. Europeiska rådet förklarade att det är berett att bevilja Bosnien och Hercegovina status som kandidatland och uppmanade i detta syfte kommissionen att utan dröjsmål rapportera till rådet om genomförandet av de 14 centrala prioriteringar som fastställs i dess yttrande, med särskilt fokus på de prioriteringar som utgör en omfattande uppsättning reformer, så att Europeiska rådet kan återkomma till och fatta beslut i frågan.

Den 19 juli hölls de första regeringskonferenserna om anslutningsförhandlingar med **Nordmakedonien** och **Albanien**, vilket innebar en ny fas i EU:s utvidgningspolitik. Kommissionen inledde omedelbart den **analytiska genomgången ("screening") av EU:s regelverk**.

De geopolitiska utmaningarna, särskilt Rysslands aggression mot Ukraina, har också fört **EU och västra Balkan** närmare varandra och har krävt **full solidaritet** dem sinsemellan. EU har integrerat västra Balkan i sina initiativ för livsmedels- och energitrygghet till följd av kriget. Regionen ingår i den europeiska mekanismen för beredskap och insatser vid livsmedelsförsörjningskriser och har inbjudits att delta i EU:s gemensamma inköp av gas, flytande naturgas och vätgas. Turkiet³ har spelat en viktig roll som medlare i direkta förhandlingar mellan Ryssland och Ukraina och i spannmålsavtalen i juli. Som stor producent av jordbruksprodukter är landet en strategisk partner när det gäller global livsmedelstrygghet.

Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kosovo, Nordmakedonien och Montenegro anslöt sig till **EU:s restriktiva åtgärder** till följd av Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Serbien och Turkiet har hittills inte anslutit sig till åtgärderna.

Turkiet är fortfarande en viktig partner för EU och ett kandidatland. Anslutningsförhandlingarna med Turkiet är blockerade sedan 2018. Turkiet har fortsatt att fjärma sig från EU i och med den fortsatta tillbakagången vad gäller grundläggande rättigheter, rättsväsendets oberoende, ekonomisk förvaltning och avsaknad av reformer i vissa sektorsspecifika frågor. Beträffande östra Medelhavsområdet uttryckte Europeiska rådet i juni 2022 djup oro över Turkiets upprepade åtgärder och uttalanden den senaste tiden.

I juni 2022 höll Europeiska rådet en strategisk diskussion om Europeiska unionens förbindelser med sina partner i Europa. Den 6 oktober 2022 hölls det första mötet med ett bredare format av europeiska länder, den så kallade europeiska politiska gemenskapen, i Prag. Mer än fyrtio ledare för europeiska länder diskuterade energi, säkerhet, klimat och den ekonomiska situationen i Europa. Den framtida inriktningen för plattformen diskuterades också och det beslutades att nästa möte i den europeiska politiska gemenskapen skulle äga rum i Moldavien. Denna informella ram kommer **inte att ersätta EU:s befintliga politik och instrument, vilket särskilt gäller utvidgningen**, och kommer fullständigt att respektera Europeiska unionens beslutsautonomi.

Översikt över den viktigaste utvecklingen

---

* Denna beteckning påverkar inte ståndpunkter om Kosovos status och är i överensstämmelse med FN:s säkerhetsråds resolution 1244/1999 och med Internationella domstolens utlåtande om Kosovos självständighetsförklaring.

³ Enligt en begäran från Turkiet om användningen av landets nya officiella namn på engelska används namnet "Türkiye" i stället för "Turkey" i den engelska versionen av denna text. Denna administrativa ändring begränsas till den nomenklatur som används i EU-dokument, har inte retroaktiv verkan och inga rättsliga konsekvenser. Detta påverkar inte den nomenklatur som används av medlemsstaterna.

Rysslands anfallskrig mot Ukraina har satt energimarknaden i gungning, vilket har utlöst ökad prisvolatilitet och osäkerhet kring energiförsörjningen i EU och dess omedelbara närhet. De stigande energipriserna påverkar även andra sektorer som transport (höjda bränslepriser) och industri (höjda priser på råvaror och gödselmedel). Vid sidan av energi har krisen haft stor inverkan på den jordbruksbaserade livsmedelssektorn och andra marknader, särskilt vad gäller tillgång till livsmedel, spannmål och vissa råvaror till rimliga priser och priser på andra varor. Det finns stor outnyttjad potential att bygga upp hållbara och ansvarsfulla strategiska partnerskap på området råvaror av avgörande betydelse, samtidigt som det är viktigt att integrera västra Balkan i EU:s leveranskedjor.

EU har associerat västra Balkan till sina insatser för att mildra effekterna av kriget och covid-19-pandemin.

Mycket görs för att **påskynda integrationen av västra Balkan** med tanke på ländernas status som kandidatländer och potentiella kandidatländer. Detta sker genom att länderna deltar i EU:s program och organ, men även via genomförandet av stabiliserings- och associeringsavtalen, den ekonomiska planen och investeringsplanen⁴, ramarna för inkluderande regionalt samarbete, t.ex. Europeiska unionens strategi för den adriatisk-joniska regionen och EU-strategin för Donauregionen, samt eventuellt via regional ekonomisk integration. EU har stadigt stärkt sitt politiska engagemang med västra Balkan genom att fokusera på områden av gemensamt intresse, såsom rättsliga och inrikes frågor, ekonomi och den inre marknaden, energi, transport och digital politik, civilskydd, socialpolitik, utbildning, forskning och innovation samt utrikesfrågor, säkerhet och försvar. Engagemanget inom de sistnämnda områdena omfattar stöd för stärkt cyber- och försvarskapacitet. Stabiliserings- och associeringsprocessen innebär att länderna redan integreras betydligt inför anslutningen. Utöver de möjligheter som stabilitets- och associeringsavtalet ger finns även stort utrymme för integration via andra regionala avtal, särskilt **transportgemenskapen** och **energigemenskapen**. Via **energigemenskapen** öppnar EU även sin **elmarknad** för västra Balkan, på villkor att länderna genomför regleringsreformer. I detta sammanhang är det mycket viktigt att framsteg görs med integrationen av elmarknaden i regionen och med EU, bland annat införande av en gemensam metod för beräkning av transmissionskapacitet. Den gröna omställningen är Europas bästa chans att **bli mer oberoende på energiområdet**, och bidrar även till att **sakta ned klimatförändringarna** och förbättra människors liv. **Planen REPowerEU Plan**⁵, som stöds av EU:s externa energiengagemang i en föränderlig värld⁶, vilka båda inleddes av kommissionen i maj 2022, kommer att bidra till att minska EU:s och västra Balkans beroende av rysk gas. Västra Balkan förväntas anpassa sig fullständigt till EU:s lagstiftning och politiska prioriteringar enligt denna plan. EU:s nya energiplattform kommer att bidra till att samla efterfrågan, samordna användningen av infrastruktur, förhandla med internationella partner och förbereda för **gemensamma inköp av gas, flytande naturgas och vätgas**. REPowerEU främjar även energidiversifiering som ett sätt att öka energitryggheten, vilket även omfattar diversifiering av naturgasförsörjningen. Kortsiktiga åtgärder kan bidra till att begränsa effekterna av denna situation, men krisen visar tydligt på det **brådskande behovet av att genomföra den gröna och digitala omställningen** som drivkrafter för varaktig tillväxt och diversifiering.

---

⁴ [COM\(2020\) 641 final](#).

⁵ [COM\(2022\) 230 final](#).

⁶ [JOIN\(2022\) 23 final](#).

Samarbetet på dessa områden stöds genom ett ökat deltagande av länderna på västra Balkan i **informella rådsmöten** samt regelbundna **kontakter på hög nivå**. EU:s ledare fortsätta att samarbeta med sina motsvarigheter i länderna på västra Balkan, bland annat på **toppmötesnivå**, senast under mötet mellan EU:s och västra Balkans ledare i juni 2022. Efter rådet (utrikes frågor) i maj 2022 höll EU:s utrikesministrar för första gången ett informellt åsiktsutbyte med sina motsvarigheter från samtliga sex länder på västra Balkan. Sedan de åtaganden som ingicks vid toppmötet i Brdo har partnererna på västra Balkan uppmanats att bidra skriftligen till mötena i rådet (utrikes frågor) och informeras därefter om resultaten. De deltar även i pilotfasen av den europeiska diplomatakademin. I december 2021 fick EU under det årliga **ministerforumet om rättsliga och inrikes frågor mellan EU och länderna på västra Balkan** tillfälle att diskutera med länderna i regionen om stärkande av migration, asyl och gränsförvaltning, bekämpning av terrorism, extremism och radikaliserings, bekämpning av organiserad brottslighet, stärkande av rättsstatsprincipen och reformer av rättsväsendet **Ministermötet** för västra Balkans tre plattformar för **kultur, forskning och innovation samt utbildning** hölls i **Tirana i juni 2022** inom ramen för det närmare samarbete som inletts med anledning av agendan för västra Balkan om innovation, forskning, utbildning, kultur, ungdomsfrågor och idrott. En **ministerdialog** om rättsliga aspekter av **digital politik** ägde också rum i Bryssel i juni 2022.

Den **ekonomiska planen och investeringsplanen för västra Balkan** fortsatte att koppla samman reformer och investeringar som behövs i de olika länderna. Planerna ger en långsiktig vision, särskilt vad gäller infrastruktur- och konnektivitetspolitik. Planen gick in i genomförandefasen och utgör strategin för EU:s stöd för att överbrygga den socioekonomiska klyftan mellan regionen och EU och hjälpa regionen med den gröna och digitala omställningen. Den ekonomiska planen och investeringsplanen samt den **gröna agendan**⁷, som inriktas på klimatåtgärder, den cirkulära ekonomin, biologisk mångfald, bekämpning av föroreningar och hållbara livsmedelssystem, är de bästa verktygen för regionen att gradvis bygga upp resiliens och energioberoende. Planens viktigaste flaggskeppsprojekt inriktas på **omställning från kol**, diversifiering av gasförsörjningskorridorer, investeringar i **förnybara** energikällor och ökade energibesparingar genom en **renoveringsvåg**. En detaljerad översikt över genomförandet av den ekonomiska planen och investeringsplanen återfinns i bilagan till detta meddelande.

Investeringsramen för västra Balkan godkände samfinansiering från EU och bilaterala givare för 24 flaggskeppsinvesteringar i viktiga energi- och transportkorridorer samt sociala frågor, digitala frågor, förnybar energi, energieffektivitet och reningsverk för avfall och avloppsvatten på totalt över 3,3 miljarder euro. Regionen gör även framsteg med genomförandet av den gröna agendan, med stöd från EU. Ytterligare ansträngningar krävs när det gäller reformer för att stödja den gröna omställningen och den regionala ekonomiska integrationen för att frigöra investeringarnas fullständiga potential.

För att bättre stödja den ekonomiska återhämtningen efter pandemin och hantera följderna av Rysslands krig mot Ukraina är det mycket viktigt att nästa uppsättning av **ekonomiska reformprogram** innehåller förslag på åtgärder för att främja en inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt i linje med EU:s prioriteringar för den **gröna omställningen** och **digitalisering**. För att ta vara på möjligheterna och minimera de potentiella negativa konsekvenserna av dessa utmaningar är det avgörande att partnererna på västra Balkan och Turkiet upprätthåller den

---

⁷ [SWD\(2020\) 223 final](#).

makroekonomiska och finanspolitiska stabiliteten och genomför strukturreformer för att avhjälpa konstaterade brister i sina ekonomier och öka sin resiliens på lång sikt. Mot bakgrund av den stora osäkerheten, de försämrade tillväxtutsikterna och ett högt och ihållande inflationstryck kommer riktade och tillfälliga åtgärder att behövas för att begränsa de negativa konsekvenserna för de mest utsatta grupperna i befolkningen. Detta stöd måste noggrant avvägas mot behovet av att återuppbygga finanspolitiska buffertar och minska offentliga skuldrelaterade sårbarheter med hjälp av trovärdiga strategier för konsolidering av de offentliga finanserna på medellång sikt. Åtgärder för att vända på den mycket höga och fortsatt stigande inflationen, jämna ut makroekonomiska obalanser och återupprätta den makroekonomiska politikens trovärdighet är särskilt viktiga i Turkiet. Ett fullständigt åtagande att genomföra de reformer som fastställts i de ekonomiska reformprogrammen och i de politiska riktlinjer som antagits tillsammans med EU:s medlemsstater⁸ är därför avgörande, inte bara för att förbättra konkurrenskraften, främja skapandet av arbetstillfällen och underlätta social inkludering, utan också för att säkerställa finanspolitisk hållbarhet och uppfylla de ekonomiska kriterierna i anslutningsprocessen och för att maximera de potentiella effekterna av EU:s investeringspaket.

I och med antagandet av **förordningen om inrättande av instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA III)**⁹ i september 2021 och programplaneringsramen för IPA III i december 2021 har arbetet med att genomföra IPA III inletts. Före utgången av 2021 antog kommissionen årliga och fleråriga finansieringsbeslut på över 4 miljarder euro. Detta har särskilt gjort det möjligt att genomföra den ekonomiska planen och investeringsplanen för västra Balkan. Programplaneringen av IPA III bygger även fortsättningsvis på ett gediget policyinriktat tillvägagångssätt med ett strategiskt och dynamiskt tillhandahållande av stöd och de grundläggande kraven för medlemskap i centrum. Kommissionen och Europaparlamentet höll två geopolitiska dialoger på hög nivå i oktober 2021 och maj 2022 för att diskutera den allmänna strategin för genomförandet av IPA III, dess mål och programplaneringen av IPA-medlen.

Västra Balkan måste intensifiera sina insatser och uppvisa politisk vilja att lösa problem som hindrar genomförandet av den **gemensamma regionala marknaden**, som kommer att maximera fördelarna med den ekonomiska planen och investeringsplanen. Vid det toppmöte inom ramen för Berlinprocessen som hölls i Sofia i november 2020 enades regionen om en ambitiös plan för att inrätta en gemensam regional marknad. Vissa framsteg har gjorts, t.ex. med förlängningen av tillämpningen av gröna körfält till EU-medlemsstaterna. På grund av oenighet som inte har något samband med det faktiska arbetet med den gemensamma regionala marknaden har det dock hittills inte varit möjligt att nå ett politiskt godkännande av avtalen på politisk nivå. Dessa avtal inom ramen för den gemensamma regionala marknaden skulle ge stora fördelar genom att öka hela regionens attraktionskraft och konkurrenskraft, påskynda återhämtningen efter pandemin och mildra effekterna av Rysslands aggression mot Ukraina. Detta skulle också locka investerare som är intresserade av ett diversifierat utbud och kortare värdekedjor och bidra till att maximera fördelarna med investeringar i konnektivetsinfrastruktur. Det är därför viktigt att alla parter spelar en konstruktiv roll i att bygga upp den gemensamma regionala marknaden och fullgöra sina gemensamma åtaganden till förmån för människor och företag i regionen. Initiativet *Open Balkan*,

---

⁸ [Gemensamma slutsatser från den ekonomiska och finansiella dialogen mellan EU och västra Balkan och Turkiet.](#)

⁹ [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) 2021/1529 av den 15 september 2021 om inrättande av instrumentet för stöd inför anslutningen \(IPA III\).](#)

som inleddes av Albanien, Nordmakedonien och Serbien, kan spela en positiv roll i processen, under förutsättning att det baseras på EU:s regler och är inkluderande gentemot alla partner på västra Balkan. Trots ökande leveransrestriktioner bör västra Balkan avstå från att införa ensidiga begränsningar av handeln. Eventuella befintliga åtgärder som strider mot Centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta) och den gemensamma regionala marknads anda bör avvecklas snarast möjligt.

Rysslands aggression mot Ukraina har kraftigt påverkat regionen, och ytterligare understrukt vikten av anpassning till den **gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken** i utvidgningsprocessen. Västra Balkan och Turkiet anslöt sig till den stora merparten av det internationella samfundet, inklusive EU, och röstade om två resolutioner från FN:s generalförsamling om Rysslands invasion av Ukraina och dess humanitära effekter, och röstade även för att Ryssland skulle uteslutas från FN:s råd för mänskliga rättigheter. Albanien är en icke-permanent medlem i FN:s säkerhetsråd sedan januari 2022 och har aktivt engagerat sig i säkerhetsrådets arbete, bland annat genom att vara med om att ta initiativ till resolutioner om fördömande av aggressionen. Albanien, Montenegros och Nordmakedoniens fullständiga anpassning till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik är en tydlig signal om deras strategiska val att ansluta sig till EU. Den betydliga ökningen av Bosnien och Hercegovinas formella anpassningsgrad till den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och Kosovos ensidiga anpassning bekräftas och välkomnas. Serbiens anpassningsgrad när det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har minskat betydligt under rapporteringsperioden. Serbien förväntas snarast möjligt fullgöra sitt åtagande och gradvis anpassa sig till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, även vad gäller restriktiva åtgärder, i linje med landets förhandlingsram. Turkiets anpassningsgrad när det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken försämrades ytterligare under rapporteringsperioden, bland annat eftersom landet inte anslöt sig till EU:s restriktiva åtgärder mot Ryssland.

Montenegro och **Serbien** fortsatte att tillämpa den reviderade metod som kommissionen anger i sitt meddelande *Förbättra anslutningsprocessen – Ett trovärdigt EU-perspektiv för västra Balkan*¹⁰ och gav den sitt stöd vid de politiska regeringskonferenserna som hölls med dessa länder i juni 2021. Montenegro har alla kapitel öppna för förhandlingar, varav tre är preliminärt avslutade. Serbiens reformframsteg gjorde det möjligt att inleda förhandlingar inom kluster 4 (grön agenda och hållbar konnektivitet) vid den regeringskonferens med Serbien som hölls i december 2021. Vid regeringskonferensen fastställdes även vägen mot att öppna kluster på grundval av landets förväntade framsteg, särskilt i fråga om reformer för att stärka rättsstatsprincipen och normalisering av förbindelserna med Kosovo. Regeringskonferensen med Montenegro i december 2021 gav politisk vägledning för att påskynda arbetet med att nå de interimistiska riktmärkena rörande rättsstatsprincipen – vilket fortfarande är nästa milstolpe som krävs för att gå vidare i anslutningsförhandlingarna.

I enlighet med den reviderade metoden bedömer kommissionen i slutsatserna och rekommendationerna i detta meddelande den övergripande balansen i anslutningsförhandlingarna med Montenegro och Serbien och föreslår hur man ska gå vidare för varje land. Nästa

---

¹⁰ [COM\(2020\) 57 final](#)

regeringskonferens bör äga rum efter offentliggörandet av detta årliga paket med rapporter och rådets efterföljande slutsatser.

Den 19 juli hölls regeringkonferenser om anslutningsförhandlingar med **Nordmakedonien** och **Albanien**. Detta var en bekräftelse av båda ländernas varaktiga åtagande, reformframsteg och resiliens på sin väg mot EU. Det var första gången som den reviderade utvidgningsmetoden tillämpades fullständigt, vilket innebar att hela förhandlingsprocessen blev mer förutsebar och dynamisk med starkare politisk styrning. Kommissionen inledde **genomgången** omedelbart. Genomgången utgörs av en analytisk undersökning av unionsrätten, som genomförs gemensamt av kommissionen och varje kandidatland. Den ger kandidatländerna möjlighet att sätta sig in i regelverket och därefter ange sin grad av anpassning till EU-lagstiftningen och ta fram planer för ytterligare anpassning.

I kommissionens yttrande om **Bosnien och Hercegovinas** ansökan om medlemskap i Europeiska unionen¹¹ fastställdes 14 centrala prioriteringar som Bosnien och Hercegovina måste uppfylla för att kommissionen ska kunna rekommendera att anslutningsförhandlingar inleds. Rådet godkände de 14 centrala prioriteringarna i december 2019. I juni 2022 förklarade Europeiska rådet sig berett att bevilja Bosnien och Hercegovina status som kandidatland och uppmanade kommissionen att rapportera om genomförandet av de 14 centrala prioriteringarna, med särskild tonvikt på prioriteringar som utgör en omfattande uppsättning reformer. Detta paket utgör ett svar på denna begäran.

EU fortsatte att stödja genomförandet av stabiliserings- och associeringsavtalet med **Kosovo** och råda regeringen om viktiga EU-relaterade reformer. Kommissionens förslag om att upphäva viseringskravet för Kosovos medborgare är fortfarande under behandling i rådet. Det har blivit ännu viktigare att lösa denna fråga snarast möjligt. Kommissionen vidhåller sin bedömning från 2018 om att alla kriterier som rådet fastställt för viseringsliberalisering för Kosovo har uppfyllts.

Turkiet är ett kandidatland och en viktig partner för EU på väsentliga områden av gemensamt intresse, såsom handel, migration, bekämpning av terrorism, folkhälsa, klimat, energi, transport och regionala frågor. När det gäller energi är Turkiet fortsatt ett viktigt och tillförlitligt transitland för EU. Anslutningsförhandlingarna med Turkiet är fortfarande blockerade. Turkiet har inte vänt den negativa trenden när det gäller att fjärma sig från Europeiska unionen och det har skett en allvarlig tillbakagång i fråga om demokrati, rättsstatsprincipen, grundläggande rättigheter och rättsväsendets oberoende. Dialogen om sådana frågor förblir en integrerad del av förbindelserna mellan EU och Turkiet.

Dialogen och samarbetet med Turkiet intensifierades enligt Europeiska rådets riktlinjer från 2021. Europeiska unionen är redo att föra diskussioner med Turkiet på ett gradvist, proportionellt och reversibelt sätt för att förbättra samarbetet på ett antal områden av gemensamt intresse, under förutsättning att nedtrappningen av spänningarna fortsätter och att Turkiet deltar på ett konstruktivt sätt, och under förutsättning att de fastställda villkor som anges i Europeiska rådets senaste slutsatser uppfylls. EU har ett strategiskt intresse av en stabil och säker miljö i östra Medelhavsområdet och av utvecklingen av samarbetsinriktade och ömsesidigt gynnsamma förbindelser med Turkiet. Med beaktande av det gemensamma meddelandet¹² bekräftade EU sin

---

¹¹ [COM\(2019\) 261 final](#).

¹² JOIN(2021) 8 final/2.

beslutsamhet att i händelse av förnyade provokationer eller ensidiga åtgärder i strid med internationell rätt använda de instrument och alternativ som står till dess förfogande för att försvara dess och dess medlemsstaters intressen samt för att upprätthålla regional stabilitet. Uttalandet från EU och Turkiet från 2016 fortsatte att ge resultat och förblev den viktigaste ramen för samarbete i migrationsfrågor. Turkiet fortsatte sina anmärkningsvärda ansträngningar för att hysa omkring fyra miljoner flyktingar från Syrien och andra länder. Problemen fortsatte dock i samband med genomförandet av uttalandet på grund av att Turkiet från och med mars 2020 ensidigt uppsköt återvändanden av irreguljära migranter och avvisade asylsökande från de grekiska öarna. Antalet irreguljära gränspassager mellan Turkiet och EU fortfarande förblev betydligt lägre än före antagandet av uttalandet från EU och Turkiet. De alternativa smugglingsrutterna till de regeringskontrollerade områdena av Cypern och Italien utgjorde den största delen av inresorna till EU under 2021. De irreguljära migrationsströmmarna via dessa rutter har ökat betydligt under 2022.

EU stod fortsatt fast vid sitt åtagande att ge betydande ekonomiskt stöd till flyktingar och vårdssamhällen i Turkiet. Faciliteten för flyktingar i Turkiet har mobiliserat 6 miljarder euro. Ett avtal ingicks för facilitetens hela driftsbudget i slutet av 2020, och över 4,7 miljarder euro hade utbetalats i juni 2022. Man lyckades bland annat hjälpa 1,9 miljoner flyktingar att tillgodose sina grundläggande behov, hjälpa 740 000 flyktingbarn att gå i skolan, fortsätta att bygga 405 skolor och möjliggöra över 22,8 miljoner besök inom primärvården. Kommissionen anslog ett ytterligare paket på 3,5 miljarder euro för perioden 2020–2023. Paketet kommer att inbegripa finansiering av migrationshantering och gränskontroll, särskilt vid Turkiets östra gräns.

Både EU och Turkiet fortsätter att dra nytta av tullunionen och den ekonomiska integrationen med EU är fortsatt hög. Kommissionen fortsatte sina ökade kontakter med Turkiet för att ta itu med de handelshinder som hindrar tullunionen från att fungera smidigt. Framstegen var dock blygsamma och de flesta handelshinder har inte lösts ännu.

Turkiets ensidiga utrikespolitik strider fortfarande mot EU:s prioriteringar inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och EU:s bredare intressen, särskilt på grund av landets interventioner och stöd till militära insatser i några konflikter i den omgivande regionen. Turkiet var dock fortfarande öppet för politiska dialoger om regionala frågor. Turkiets anpassningsgrad till Gusp försämrades ytterligare. Europeiska rådet förväntar sig att Turkiet och alla aktörer bidrar positivt till lösningen av regionala kriser. Turkiet engagerar sig aktivt på diplomatisk väg för att hantera de olika utmaningarna i samband med Rysslands aggression mot Ukraina i syfte att trappa ned konflikten, t.ex. genom att försöka uppnå vapenvila. Landet tog också ett diplomatiskt initiativ för att underlätta export av spannmål från Ukraina. Den uppgörelse som Ukraina och Ryssland enades om i Istanbul i juli, främjad av FN och Turkiet, skulle inte ha varit möjlig utan Turkiets konstruktiva roll. Turkiet bidrar även till att underlätta genomförandet av uppgörelsen. Turkiet har dock inte anpassat sig till EU:s restriktiva åtgärder mot Ryssland, vilket ger särskild anledning till oro med tanke på den fria omsättningen av produkter, inklusive produkter med dubbla användningsområden, inom tullunionen mellan EU och Turkiet. Detta skapar en risk för att EU:s restriktiva åtgärder undergrävs. För att tullunionen ska fortsätta att fungera måste parterna fullständigt respektera befintliga regler och undvika att skada det ömsesidiga förtroendet. Turkiet har undertecknat ett samförståndsavtal om utveckling av ekonomiska och handelsmässiga förbindelser med Ryssland.

En dialog i god tro och att Turkiet avstår från ensidiga åtgärder som motverkar EU:s intressen och strider mot internationell rätt och EU-medlemsstaternas suveräna rättigheter är ett väsentligt krav för att säkerställa en stabil och säker miljö i östra Medelhavsområdet och för att utveckla ett samarbete mellan EU och Turkiet som gynnar båda parter. Alla meningsskiljaktigheter måste lösas genom fredlig dialog och i enlighet med internationell rätt.

Åtgärder i Varosha som strider mot de relevanta resolutionerna från FN:s säkerhetsråd undergräver fortfarande utsikterna till att återuppta förhandlingarna för att nå en övergripande lösning på Cypernproblemet. Turkiet förväntas omedelbart upphäva de ensidiga åtgärder som landet vidtagit vad gäller Varosha sedan oktober 2020.

II. ANSLUTNINGSPROCESSENS GRUNDLÄGGANDE PRINCIPER

Utvidgningsländerna förväntas göra stadiga framsteg med sina respektive reformagendor på området grundläggande principer, genomföra reformer och visa konkreta framsteg vad gäller rättsstatsprincipen, ekonomin, fungerande demokratiska institutioner och reformer av den offentliga förvaltningen. Att säkra gedigna och oåterkalleliga resultat inom alla dessa områden är avgörande för att uppfylla kraven för EU-medlemskap. Framsteg gjordes i vissa fall när det gällde reformer av rättsväsendet, finjustering av den rättsliga ramen för mänskliga rättigheter och reformer av den offentliga förvaltningen. Trots de framsteg som gjorts har länderna dock ännu inte visat en stark politisk vilja att verkligen genomföra reformer. Framstegen mot att uppfylla de ekonomiska anslutningskriterierna har varit för långsam för att väsentligt minska den ekonomiska klyftan i förhållande till EU. Det politiska och institutionella motståndet mot förändringar fortsätter och negativ utveckling har observerats i vissa länder. Det handlar bland annat om ett alltmer fientligt klimat för det civila samhället, yttrandefrihet och mediefrihet och försök att utöva otillbörlig påverkan och politiska ingripanden i rättsväsendet. Ett sunt genomförande av regelverken för korruptionsbekämpning bör prioriteras i utvidgningsländerna, bland annat genom integrering av åtgärder mot korruption inom de sektorer som är mest utsatta för korruption. Länderna bör göra framsteg med att anpassa sina regler för offentlig upphandling till europeiska normer och god praxis, stärka de förebyggande åtgärderna mot intressekonflikter och konsolidera integriteten inom offentlig förvaltning. Enhetliga och konsekventa insatser krävs för att begränsa och hantera statskapning på ett ändamålsenligt sätt. Hållbara resultat när det gäller proaktiva utredningar, åtal och fällande domar i kampen mot korruption på alla nivåer och i kampen mot grov och organiserad brottslighet är ett långsiktigt mål som fortfarande kräver förstärkta och konsekventa insatser, bland annat genom ytterligare stärkande av den strategiska och operativa kapaciteten.

Fungerande demokratiska institutioner

Åtgärder för att konsolidera fungerande demokratiska institutioner är avgörande för utvidgningsprocessen, men i många fall saknas det fortfarande verklig politisk vilja att genomföra sådana reformer. Stark politisk polarisering och bristande dialog mellan partier påverkar fortfarande parlamentets arbete, särskilt i västra Balkan, även om vissa positiva framsteg noterades under rapporteringsperioden.

I Serbien hölls presidentval, tidigt parlamentsval och val i Belgrad den 3 april 2022 i en allmänt lugn stämning. Alla relevanta politiska krafter deltog, vilket ledde till ett mer pluralistiskt och inkluderande parlament jämfört med valet 2020. Före valet deltog ett brett urval politiska aktörer

även i en konstruktiv dialog mellan partierna med stöd från Europaparlamentet. Internationella observatörer ledda av kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE/ODIHR) noterade dock ett antal brister i parlamentsvalet. Stora förseningar uppstod i den slutliga räkningen av valresultatet, vilket försenade bildandet av en ny regering och fördröjde beslutsfattandet. Den nya uppförandekodexen ändrades i september 2021 och i oktober 2021 inrättades etikkommissionen. Stötande språkbruk mot politiska motståndare och civila aktivister förekom fortfarande i parlamentsdebatterna.

I Montenegro präglades politiken fortfarande av polarisering och brist på konstruktivt engagemang mellan de politiska partierna, vilket innebar att de inte kunde enas om viktiga frågor av nationell intresse. Detta ledde till att två kaotiska regeringar föll till följd av misstroendeförklaringar. Institutionerna i Montenegro fungerar inte väl eftersom de allvarligt påverkats av den politiska instabiliteten, som hindrar beslutsprocesserna och genomförandet av reformer. De rättsliga myndigheterna fungerade inte heller väl eftersom deras sammansättning var ofullständig, vilket berodde på att parlamentet inte lyckades välja nya medlemmar. Från och med mitten av september kunde författningsdomstolen inte fullgöra sina uppgifter eftersom det saknade beslutsförmåga, vilket ytterligare ökade den politiska osäkerheten.

I Kosovo var den regering som valdes 2021 politiskt och institutionellt stabil tack vare dess klara majoritet. Detta bör leda till att Kosovo påskyndar sina ansträngningar för att stärka demokratin och rättsstatsprincipen, bekämpa korruption och öka den lagstiftande verksamheten, även i fråga om EU-relaterade reformer. Det saknades dock ofta beslutsförmåga i parlamentet och bojkotter från oppositionspartiernas sida orsakade förseningar i antagandet av viktiga lagar. Det krävs ansträngningar för att stärka parlamentets roll som ett forum för konstruktiv politisk dialog och konsensusbyggande, särskilt när det gäller EU-reformagendan. Under hösten 2021 hölls lokala val på ett allmänt välorganiserat, transparent och konkurrensutsatt sätt, med undantag för de kosovoserbiska kommunerna där den politiska konkurrensen var begränsad. Varaktiga brister måste fortfarande lösas.

Efter det allmänna valet i Albanien 2021 tog de valda ledamöterna från de största oppositionspartierna plats i parlamentet. Vad gäller EU-relaterade reformer nådde parlamentet samförstånd över partigränserna om en författningsändring för att förlänga ämbetsperioden för det rättsliga omprövningsorganet. Interna konflikter inom det största oppositionspartiet har dock påverkat det parlamentariska arbetet. På regeringsnivå har Albanien fortsatt att inrikta sig på EU:s reformagenda.

I Nordmakedonien förblev parlamentet det främsta forumet för politisk dialog. Efter intensiva diskussioner antog parlamentet slutsatser om förslaget, vilket banade väg för inledandet av anslutningsförhandlingar. Arbetet påverkades dock av politisk polarisering och ”aktiv blockering” från det största oppositionspartiets sida, vilket i sin tur påverkade antagandet av vissa lagar. Parlamentet och regeringen förband sig att snarast möjligt inleda och genomföra de berörda författningsändringarna för att inbegripa medborgare som lever inom statens gränser i författningen.

I Bosnien och Hercegovina stoppade politisk polarisering och hinder de demokratiska institutionernas arbete och reformerna på vägen mot EU. Presidentämbetet, ministerrådet och parlamentet var blockerade fram till våren 2022. Politiska dialogmöten med EU enligt stabiliserings- och associeringsavtalet kunde därför inte genomföras förrän i juni 2022. Entiteten

Republika Srpska inledde initiativ för att ensidigt ta över de statliga befogenheterna. Dessa initiativ har nu antingen skjutits upp eller genomgår författningsprövningar. Den höga representanten för genomförandet av fredsavtalet om Bosnien och Hercegovina använde sina verkställande befogenheter vid fyra tillfällen under rapporteringsperioden i syfte att överbrygga hinder, bland annat för att tillhandahålla medel för anordnandet av valet i oktober 2022. Den statliga budgeten antogs inte förrän i slutet av juni. De statliga institutionerna började fungera igen under våren 2022 och de första stegen togs för att komma till rätta med eftersläpningen i reformarbetet. De politiska aktörerna visade upp en enad front, vilket gjorde det möjligt för Bosnien och Hercegovina att anta lagen om offentlig upphandling och bli deltagande stat i unionens civilskyddsmekanism. Det allmänna valet hölls den 2 oktober. Enligt OSSE/ODIHR:s preliminära resultat var valet överlag konkurrensutsatt och välorganiserat, men präglades av misstro mot de offentliga institutionerna och etniskt splittrande retorik. Samma dag införde den höga representanten ändringar i konstitutionen för federala entiteten och av vallagen, i syfte att korrigera ett antal funktionella problem och göra det möjligt att snabbt inrätta myndigheter.

I Turkiet fortsatte tillbakagången för demokratin under rapporteringsperioden. Trots att undantagstillståndet upphävdes 2018 kvarstod flera bestämmelser i rättssystemet som gav de statliga myndigheterna extraordinära befogenheter och bibehöll flera av de restriktioner som infördes under undantagstillståndet, vilket påverkade demokratin och de grundläggande rättigheterna. De strukturella bristerna i presidentsystemet kvarstod. Parlamentet saknade fortfarande de medel som behövs för att utkräva ansvar av regeringen.

Rättsväsen och grundläggande rättigheter

Ett oberoende, opartiskt, ansvarigt och professionellt **rättsväsende** som fungerar effektivt och vars beslut verkställs effektivt utgör grundstommen för rättsstatsprincipen. Framsteg gjordes i vissa fall med reformer av rättsväsendet. De rättsliga institutionerna på västra Balkan och i Turkiet kämpar dock fortfarande med många utmaningar. Otillbörliga externa påtryckningar på rättsväsendet förekom fortfarande, vilket undergräver domares och åklagares oberoende och äventyrar den övergripande institutionella jämvikten, vilket i slutändan påverkar den statliga maktfördelningen. Principen om likhet inför lagen fortsätter därför att försvagas. Beslutsamma framsteg i genomförandet av reformer av rättsväsendet som baseras på stark politisk vilja är fortfarande av största vikt. Konsolidering av de rättsliga funktionerna som ger hållbara resultat på lång sikt är avgörande för ytterligare framsteg i anslutningsprocessen.

Albanien gjorde fortsatta goda framsteg med sin övergripande reform av rättsväsendet, inbegripet genom att fortsätta att säkerställa konkreta resultat i omprövningsförfarandet. Författningsdomstolen är fortfarande fullt fungerande. Utnämningar till högsta domstolen har lett till att eftersläpningen i mål har minskat för första gången. Framsteg med ärendehanteringssystemet och rättsutbildningssystemet är dock kvarstående frågor.

Nordmakedonien gjorde vissa framsteg genom ett stabilt genomförande av sin strategi för rättsväsendet. Rättsväsendet har visat att det är berett att skydda sin integritet och sitt oberoende. De rättsliga institutionerna har konsekvent tillämpat de nya reglerna när det gäller utnämning, befordran, disciplin och avskedande av domare och åklagare. Tillräckliga resurser måste anslås för att säkerställa att det automatiska ärendehanteringssystemet är fullt fungerande.

Serbien gjorde framsteg överlag för att stärka rättsväsendets oberoende och ansvarsskyldighet och tog ett viktigt steg genom att godkänna relevanta ändringar i konstitutionen i februari 2022. Som ett nästa steg är det viktigt att genomförandelagarna som ger reformen full verkan ändras enligt de föreskrivna tidsfristerna i konstitutionen. Serbien har inrättat två expertarbetsgrupper som fått i uppgift att utarbeta genomförandelagstiftningen.

Kosovo gjorde vissa framsteg när det gäller reformerna av rättsväsendet. Åtgärder vidtogs för att börja genomföra strategin och handlingsplanen för rättsstatssektorn och en ny lagstiftningsram som styr åklagarväsendet antogs. Det krävs dock ytterligare åtgärder för att öka rättsväsendets effektivitet och oberoende.

Montenegro gjorde begränsade framsteg när det gäller reformerna av rättsväsendet. Farhågor kvarstår rörande institutionernas funktion och konsolideringen av de oberoende domar- och åklagarråden. Få resultat har nåtts i fråga om rättslig ansvarighet. Den särskilda åklagarmyndighetens utredningar av flera fall på hög nivå ledde till att Högsta domstolens före detta ordförande och ordföranden för handelsdomstolen greps för korruption och organiserad brottslighet. De ärenden som utreds har ännu inte gått till domstol.

Bosnien och Hercegovina släpar efter när det gäller reformen av rättsväsendet och har inte gjort några framsteg med att stärka sektorn. Lagstiftningsändringar för att införa ett system för kontroll av redovisning av tillgångar när det gäller personer som innehar domarämbeten röstades ned i parlamentet i maj 2022. Det saknas ett verkligt politiskt åtagande för rättsstatsprincipen och vägen mot EU-anslutning, vilket innebar att rättsväsendets övergripande integritet fortsatte att försämrats.

I Turkiet fortsatte den tillbakagång som har noterats under de senaste åren. Landet har inte åtgärdat den systemiska avsaknaden av oberoende hos rättsväsendet. De politiska påtryckningarna på rättsväsendet fortsatte, vilket undergräver rättsväsendets oberoende och övergripande kvalitet. Turkiets vägran att genomföra alla relevanta domar från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har ytterligare ökat farhågorna om huruvida Turkiet iakttar internationella och europeiska normer. Turkiet verkställde inte domen från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna i Kavala-ärendet, vilket ledde till att Europarådet inledde ett överträdelseförfarande mot landet. Detta har gett upphov till allvarliga tvivel om Turkiets vilja att fullgöra sina skyldigheter som medlem i Europarådet. Avstängningar och uppsägningar av domare och åklagare fortsatte att försvaga rättsväsendets oberoende, effektivitet och professionalism. De turkiska myndigheterna måste snarast åtgärda ett antal allvarliga brister i systemet, bland annat rätten till en rättvis rättegång och strikt efterlevnad av principen om oskuldspresumtion.

Korruptionen på västra Balkan och i Turkiet är fortfarande allmänt utbredd. Framstegen med att effektivt bekämpa korruption varierar. Vissa länder har gjort en del framsteg, främst när det gäller förebyggande av korruption. Verkligt politisk vilja och ett tydligt engagemang för varaktiga reformansträngningar behövs fortfarande för att förbättra insynen och integriteten och nå konkreta och övertygande resultat när det gäller utredningar, lagföring och slutliga fällande domar. Åtgärder mot korruption måste integreras ytterligare inom centrala sektorer för att främja reformer och bekämpa korruption över hela linjen på ett mer meningsfullt och ändamålsenligt sätt. De sektorer som är mest utsatta för korruption kräver riktade riskbedömningar för att identifiera korruptionsrisker och sårbarheter och utforma kraftfulla åtgärder mot korruption. Strategier och handlingsplaner mot korruption måste genomföras på ett systematiskt och strukturerat sätt, särskilt inom centrala sektorer som offentlig upphandling, förvaltning av offentliga finanser, energi,

transport, hälsa, vatten, infrastruktur, naturresurser och utbildning. Korruption på hög nivå och politisk korruption måste bekämpas mer beslutsamt, eftersom tecknen på kraftig sammanblandning av offentliga och privata intressen kvarstår. Den offentliga upphandlingen är fortfarande särskilt utsatt för utbredd korruption. Kontrollmekanismerna under hela upphandlingsprocessen måste stärkas och insynen avsevärt ökas med hjälp av kraftfulla och mer ambitiösa åtgärder.

Nordmakedonien har fortsatt sina insatser för att bekämpa organiserad brottslighet och korruption och har gjort vissa framsteg. Den statliga kommissionen för förebyggande av korruption har fullgjort sitt uppdrag på ett proaktivt sätt. Landet fortsatte sitt samarbete med internationella partner och samordnade åtgärder mot organiserad brottslighet inom landet med dem. I Albanien genomförde den särskilda strukturen för bekämpning av korruption och organiserad brottslighet straffrättsliga förfaranden och finansiella utredningar, vilka ledde till slutliga fällande domar i ett fåtal fall på hög nivå. Omprövningen av domarkåren fortsätter att ge resultat i kampen mot korruption inom rättsväsendet. Serbien gjorde vissa framsteg med det fortsatta genomförandet av rekommendationerna från Europarådets grupp av stater mot korruption (Greco). En ny strategi och åtföljande handlingsplan för bekämpning av korruption borde dock ha utarbetats för länge sedan. Montenegro förbättrade sina resultat vad gäller förebyggande av korruption. Landet måste dock fortfarande visa att det har infört straffrättsliga åtgärder mot korruption, även på hög nivå. Kosovo gjorde vissa framsteg med antagandet av ett betydande lagstiftningspaket för bekämpning av korruption. Paketet omfattar en ny straffprocesslag, en lag om byrån för bekämpning av korruption, en lag om redovisning av tillgångar samt lagstiftning som reglerar finansiering av politiska partier. Bosnien och Hercegovinas parlament förkastade en lag om intressekonflikter, medan den rättsliga uppföljningen av korruptionsärenden som uppmärksammas stort av allmänheten var selektiv och medgav inte insyn. Antalet slutliga fällande domar i mål på hög nivå förblev mycket lågt.

Turkiet gjorde inga framsteg under rapporteringsperioden. Den rättsliga ramen och den institutionella strukturen behöver förbättras för att begränsa politiskt och otillbörligt inflytande i lagföring och domar i korruptionsmål. De flesta av Grecos rekommendationer har inte genomförts.

Den ihållande bristen på mänskliga och ekonomiska resurser inom de rättsliga institutionerna på västra Balkan och avsaknaden av särskild kapacitet och sakkunskap om ekonomiska utredningar fortsätter att hindra ändamålsenliga utredningar och domar i mål som rör organiserad brottslighet och korruption. Kapacitetsuppbyggnadsresurser för rättsväsendet finns tillgängliga, men bristande incitamentsstrukturer, ineffektiva resultathanteringsystem och rättsväsendets utsatthet för politiska påtryckningar leder till undermålig ärendehantering, utdragna förfaranden och få beslag och förverkanden.

De grundläggande rättigheterna är till stor del inskrivna i lagstiftningen på västra Balkan, men det finns fortfarande utmaningar när det gäller att se till att de genomförs på ett effektivt sätt. Den politiska ramen slutförs gradvis, särskilt när det gäller antidiskriminering och bekämpning av könsrelaterat våld, men systemiska luckor kvarstår i finansieringsåtgärderna för att främja och skydda de mänskliga rättigheterna och många sektorer är fortfarande beroende av givare. Ombudsmannainstitutionerna fortsätter att spela en avgörande roll för att främja och skydda de mänskliga rättigheterna på västra Balkan genom egna rekommendationer och rekommendationer från andra oberoende organ. Regeringarna i regionen måste konsekvent följa alla

rekommendationer från internationella och regionala övervakningsorgan för mänskliga rättigheter, inklusive rekommendationerna om fängelseförhållanden och förebyggande av misshandel. Det civila samhället fortsätter att komplettera eller till och med ersätta statliga åtgärder genom att tillhandahålla tjänster till mindre gynnade grupper. De problem som tas upp och de rekommendationer som ges i de tidigare landsrapporterna är fortfarande aktuella och måste snarast åtgärdas. I Turkiet fortsatte situationen för de mänskliga rättigheterna att försämrats och är fortfarande ett allvarligt problem.

Yttrandefrihet, mediefrihet och mediepluralism är centrala fundament i ett demokratiskt samhälle och måste upprätthållas. I regionen västra Balkan gjordes det begränsade framsteg och vissa länder gjorde inga framsteg över huvud taget. De flesta rekommendationerna från tidigare rapporter har fortfarande inte genomförts. Regionen präglas fortfarande av pluralism, men mediernas oberoende och utvecklingen av professionell journalism av god kvalitet hindras fortfarande av sammanlänkade affärsintressen och politiska intressen och en dålig situation på arbetsmarknaden, vilket leder till själv censur. Fall av hot, trakasserier och våld mot journalister samt nedsättande kommentarer från offentliga tjänstemäns sida ger fortfarande anledning till allvarlig oro. Detta kan ha en hämmande effekt på utövandet av mediefriheten, och utredandet och lagföringen av sådana incidenter måste påskyndas. Medietillsynsmyndigheternas och public service-företagens oberoende måste garanteras, bland annat genom lämplig finansiering och meritbaserade utnämningar i ledningsstrukturerna. Ytterligare stöd bör också ges till oberoende självreglerande organ för att de ska fungera effektivt. Alla länder i regionen måste öka insynen när det gäller mediefinansieringen.

Den allvarliga tillbakagången fortsatte i Turkiet, där utövandet av yttrandefriheten och möjligheterna för oppositionella grupper att göra sin röst hörd fortfarande inskränks i betydande grad. Brottmålen och de fällande domarna mot journalister, människorättsförsvarare, advokater, författare, oppositionspolitiker, studerande och användare av sociala medier fortsatte. Myndigheterna i många av länderna på västra Balkan stärkte sina strategiska ramar för att genomföra åtagandena på **jämställdhetsområdet** och bekämpa könsrelaterat våld, men detta måste omsättas i praktiska förbättringar. Tillräckliga medel måste anslås och stödet till offer för alla former av våld måste förstärkas, eftersom könsbaserat våld och våld i hemmet fortfarande är ett allvarligt problem. I Turkiet fortsatte tillbakagången på jämställdhetsområdet och kvinnors och flickors rättigheter fortsatte att begränsas. Dessutom ökade hatpropagandan mot oberoende kvinnoorganisationer.

Lagar och politik om **icke-diskriminering** finns vanligen, men jämställdhetsorgan och organ för skydd mot diskriminering måste få tillräckliga resurser för att kunna fullgöra sina uppgifter. Det finns en tendens mot ökad hatpropaganda i regionen och uppföljningen av fall av diskriminering, hatbrott och hatpropaganda är otillräcklig. Den rättsliga och politiska ramen för rättigheter för **homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera och intersexpersoner (HBTQI)** håller på att utvecklas, men det är fortfarande svårt att få hela samhällets acceptans och flera lagar är fortfarande blockerade. Lagarna måste efterlevas i praktiken, eftersom diskriminering och hatpropaganda fortfarande är vanligt förekommande. I Turkiet är skyddet av hbtqi-personers grundläggande rättigheter inte garanterat och hatpropaganda och smutskastningskampanjer mot hbtqi-personer är fortfarande ett allvarligt problem.

Ytterligare insatser krävs för att stärka **barnets rättigheter** och förbättra den interinstitutionella samordningen för effektivt skydd av barn och barnomsorgssystem i linje med barnets bästa. Ett barnvänligt rättssystem måste utvecklas ytterligare och alternativ till förvar måste göras tillgängliga och användas mer systematiskt, och förvar användas bara som en sista utväg. Våld mot barn och tidiga äktenskap är fortfarande ett allvarligt problem.

Rättigheterna för personer med funktionsnedsättning måste skyddas bättre och ägnas vederbörlig uppmärksamhet. Frågor som behöver åtgärdas är bland annat omplacering i samhällsbaserad vård och självständigt boende, i linje med kraven i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, samt ökad acceptans, tillgänglighet och inkludering i allmänhet.

Skyddet av minoriteter kräver bättre samordning och det måste säkerställas att rätten till självidentifiering respekteras. **Romer** är fortfarande den mest eftersatta folkgruppen i regionen. I år har dock de flesta regeringarna (med undantag för Turkiets regering) visat prov på sitt politiska åtagande när det gäller inkludering av romer genom att anta nya strategier och handlingsplaner för romer för att anpassa sig till EU:s ram. Nu bör genomförandet prioriteras och tillräckliga ekonomiska medel anslås.

Rättvisa, frihet och säkerhet

Organiserad brottslighet utgör fortfarande ett allvarligt säkerhetshot mot västra Balkan och Turkiet. Mäktiga kriminella nätverk fortsätter att bedriva verksamhet både inom och utanför regionen. De är djupt involverade i den globala handeln med olagliga produkter och människohandel till och inom EU. Kriminella nätverk har visat sig vara mycket skickliga i att dra nytta av covid-19-pandemin. Det finns en risk för att de drar nytta av Rysslands invasion av Ukraina, bland annat när det gäller tillgången till stora vapenlager i Ukraina. Program för medborgarskap för investerare finns i vissa länder och kan användas för att kringgå EU:s förfarande för viseringar för kortare vistelser och dess ingående bedömning av enskilda migrations- och säkerhetsrisker, vilket även innebär att åtgärder mot penningtvätt, finansiering av terrorism och internationella sanktioner kan kringgå. Sådana system bör avslutas utan dröjsmål. Om beviljandet av medborgarskap inom ramen för program för medborgarskap till investerare anses utgöra en ökad risk för medlemsstaternas inre säkerhet och allmänna ordning, kan det viseringsfria systemet upphävas¹³.

Brottsbekämpningssamarbetet mellan EU och länderna på västra Balkan, som även omfattar EU:s organ för rättsliga och inrikes frågor, fortsatte att öka. Till följd av antagandet av rådets slutsatser i mars 2021 integrerades brottsbekämpningssamarbetet med tredjeländer i alla operativa handlingsplaner inom ramen för Europeiska sektorsövergripande plattformen mot brottshot (Empact), vilket också ökade västra Balkans deltagande i Empact. Under 2022 åtog sig västra Balkan att delta i operativa åtgärder vid 300 tillfällen (jämfört med 159 år 2021). Albanien fortsatte att leda en operativ åtgärd, Montenegro och Albanien var med om att leda fyra respektive två operativa åtgärder, medan Serbien och Nordmakedonien gemensamt ledde en operativ åtgärd. Bosnien och Hercegovina är den enda partnern som minskade sitt deltagande i Empact.

---

¹³ Se i detta avseende rådets beslut (EU) 2022/366 av den 3 mars 2022 om avbrytande av tillämpningen av delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Republiken Vanuatu om undantag från viseringskravet för kortare vistelser (EUT L 69, 4.3.2022, s. 105).

Inom ramen för Empact deltog parterna från regionen även i flera gemensamma insattdagar, som bland annat inriktades på åtgärder mot irreguljär immigration, narkotikahandel och handel med skjutvapen. Insattdagarna gav omedelbara resultat i form av gripanden och beslagtagande av tillgångar som härrör från brottslig verksamhet. Med hjälp av Europol och *Southeast Europe Police Chiefs Association* gjordes goda framsteg för att öka regionens kapacitet att genomföra strategiska och operativa kriminella analyser på ett EU-harmoniserat sätt. Sedan Ryssland inledde sitt anfallskrig mot Ukraina har Serbien avstått från att delta i ett antal regionala evenemang på säkerhetsområdet.

Serbiens och Montenegros strategier mot narkotika är föråldrade och bör ses över. Kosovo och Nordmakedonien har strategier och motsvarande handlingsplaner. Bosnien och Hercegovina har en strategi, men har ännu inte antagit den motsvarande handlingsplanen. I Albanien omfattas narkotika av den nationella strategin för bekämpning mot organiserad brottslighet och det finns en särskild handlingsplan mot narkotika. Det står klart att det krävs kraftfulla insatser i regionen för att förstärka den strategiska ramen med utgångspunkt i lämpliga utvärderingar, och länderna bör göra framsteg med genomförandet. Trots långvarigt stöd från Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk (ECNN) på detta område har nationella system för tidig varning och nationella narkotikaobservatorier, som bidrar på ett viktigt sätt till att begränsa tillgång, efterfrågan och skada, antingen inte inrättats eller lider av allvarlig brist på resurser och är därför inte i drift, med undantag för Serbien. Snabba åtgärder krävs i detta avseende. Den nationella datainsamlingen är fortfarande delvis anpassad till ECNN:s protokoll. De datauppsättningar som de flesta av parterna på västra Balkan lämnar in är ofullständiga eller försenade. Bristande institutionell samordning mellan nationella organ leder ibland till fragmenterade och ofullständiga datauppsättningar. Därför rekommenderas att medvetenheten ökas ytterligare och att alternativa och mer effektiva sätt tas fram för att motivera parterna på västra Balkan att engagera sig mer och bättre inom detta informationsområde på politisk, institutionell och teknisk nivå. Med stöd från Sydösteuropeiska centrumet för kontroll av handeldvapen och lätta vapen har samtliga partner aktivt fortsatt att engagera sig i genomförandet av EU:s handlingsplan mot olaglig handel med skjutvapen 2020–2025. Genom handlingsplanen anpassades målen och nyckelutförandeindikatorerna från 2018 års regionala färdplan för en hållbar lösning på olagligt innehav och missbruk av samt olaglig handel med handeldvapen och lätta vapen och ammunition till dessa på västra Balkan. Parterna fortsatte att göra ytterligare framsteg med att anpassa sin lagstiftning till EU:s relevanta regelverk.

Det krävs fortfarande en mer heltäckande strategi för förebyggande, lagföring och gränsöverskridande samarbete vad gäller människohandel, med särskild uppmärksamhet på underrättelsestyrda och proaktiva utredningar. Ytterligare förbättringar behövs även i fråga om tidig identifiering och hänvisning av offer för människohandel, särskilt personer som tillhör utsatta grupper, till lämpliga skydds-, stöd och hjälptjänster som sätter offren i centrum och har ett köns- och barnrelaterat synsätt.

Inga framsteg har dock gjorts i bedömningen av de generellt bristande resultaten när det gäller fällande domar i mål som rör grov och organiserad brottslighet. Det behövs starkt stöd inom landet för att öka de brottsbekämpande myndigheternas och rättsväsendets strategiska och operativa kapacitet för effektiv utredning och lagföring av grov och organiserad brottslighet som avskräckande effekt. Strafflindring på grund av medverkan i brottsutredning används ofta i komplexa korrupsionsmål, vilket ofta leder till oproportionellt milda domar. Finansiella

utredningar utförs fortfarande inte systematiskt när brottmålsprocesser inleds och de är fortfarande begränsade i regionen. Detta innebär att det krävs en väsentlig förbättring av resultaten vad gäller beslagtagna och förverkade tillgångar som förvärvats på brottslig väg. Förra året förekom flera fall som visade hur utsatta de brottsbekämpande organens och rättsväsendet är för infiltrering av kriminella grupper. Det krävs därför kraftfulla och omedelbara åtgärder för att förebygga och bestraffa korruption både på västra Balkan och i Turkiet. Den övergripande bristen på väsentliga resultat vad gäller bekämpning av brott och korruption bidrar till en atmosfär av straffrihet och ojämlikhet.

Albanien gjorde ytterligare framsteg med beslagtagande och förverkande av tillgångar som förvärvats på brottslig väg, men måste öka sin kapacitet för att motverka cyberbrott och sexuella övergrepp mot barn på nätet). Bosnien och Hercegovina gjorde inga framsteg i bekämpningen av organiserad brottslighet och kriminella organisationer som är verksamma i landet. Den fortsatta bristen på framsteg på samtliga nivåer öka risken för tillbakagång. Trots att Kosovo nyligen gjort vissa framsteg i kampen mot organiserade brottslighet måste landet förbättra sina resultat och se till att de blir mer konkreta, både när det gäller upplösning av kriminella nätverk och utredning av fall på hög nivå. Utredningar, slutliga fällande domar och slutligt förverkande av tillgångar måste genomföras på ett mer proaktivt sätt. Nordmakedonien gjorde vissa framsteg i det operativa samarbetet med internationella partner, men behöver öka sina insatser vad gäller återvinning av tillgångar och utredning av cyberbrott. I Montenegro återupptogs de särskilda utredningsåtgärderna och landet nådde vissa viktiga operativa resultat i bekämpning av narkotika- och cigarettsmuggling. Det krävs dock en väsentlig förbättring av de rättsliga åtgärderna mot korruption, även på hög nivå, och organiserad brottslighet. Montenegro behöver således förbättra resultaten i fråga om korruption, även på hög nivå, tobaksmuggling, penningtvätt, finansiella utredningar och förverkande av tillgångar. Montenegro måste också förstärka åtgärderna för att begränsa risken för infiltration av organiserad brottslighet i polis- och rättsväsendet och vidta åtgärder i fråga om destruktion av förverkade cigaretter. Serbien befäste sitt goda samarbete med Eurojust, Interpol och Europol, men måste förbättra inriktningen på kriminella nätverk och förverkandet av deras tillgångar. Turkiet gjorde begränsade framsteg och har ännu inte ändrat sin lagstiftning om cyberbrott och vittnesskydd. Landet har inte heller inrättat ett kontor för återvinning av tillgångar.

Samarbete med västra Balkan om **terrorismbekämpning och förebyggande av radikalisering** fortsätter att vara av central betydelse. Terrorism och våldsbejakande extremism i alla dess former oavsett ursprung är fortfarande en utmaning, men under rapporteringsperioden förekom inga incidenter av extrem eller våldsamt natur. Vid ministerforumet för rättsliga och inrikes frågor mellan EU och västra Balkan i december 2021 bekräftades att den gemensamma handlingsplanen för terrorismbekämpning för västra Balkan fortfarande är giltig och man diskuterade framsteg och luckor i genomförandet. I rådets slutsatser om hantering av den externa dimensionen av ett ständigt föränderligt hot med koppling till terrorism eller våldsbejakande extremism från juni 2022¹⁴ betonade rådet att samarbetet med västra Balkan bör stärkas ytterligare, bland annat genom det fortsatta genomförandet av den gemensamma handlingsplanen. Under våren 2022 inkom partnerna på västra Balkan med en fjärde uppsättning rapporter om genomförandet av den gemensamma

---

¹⁴ <https://www.consilium.europa.eu/media/57229/st10179-en22.pdf>.

handlingsplanen och bekräftade regionens engagemang och vilja att fullgöra de åtaganden som gjorts.

Allmänt sett krävs ytterligare insatser för att förhindra alla former av radikaliserings, även av religiös, etnisk-nationalistisk eller politisk karaktär, och för att förebygga och motverka risker för radikaliserings på nätet. Strukturerat stöd säkerställs sedan januari 2021 via projektet ”RAN-nätverket på västra Balkan” och stödet kommer att utökas ytterligare under de 30 kommande månaderna via RAN-nätverkets politiska stöd. Eftersom Albanien och Nordmakedonien redan har genomfört de flesta av åtgärderna har diskussioner på teknisk nivå inletts för att uppdatera de respektive genomförandearrangemangen. Syftet är att öka samarbetet om och kapaciteten för bekämpning av terrorism och extremism genom ytterligare åtgärder.

Albanien gjorde betydande framsteg och har nästan helt uppnått de fem genomförandearrangemangen. De åtgärder som Albanien ännu inte har vidtagit utgörs av en ny strategi för bekämpning av våldsbejakande extremism som är under arbetande och kommer att omfatta strategisk kommunikation och åtgärder för bekämpning av terrorisminnehåll online. Albanien gjorde framsteg med **åtgärder mot finansiering av terrorism och penningtvätt**, men är fortfarande upptagen på arbetsgruppen för finansiella åtgärders förteckning och måste genomföra de återstående delarna av arbetsgruppens handlingsplan. Godkännandet av skatteamnesti och amnesti för brott mot EU:s och Moneyvals inrådan kan äventyra framstegen på detta område. I december 2021 antog Montenegro en strategi för förebyggande och bekämpande av terrorism, penningtvätt och finansiering av terrorism för perioden 2022–2025, med en handlingsplan för 2022–2023 som måste genomföras. Nordmakedonien fortsätter att göra betydande framsteg med de rättsliga och institutionella ramarna och med förebyggande/bekämpande av våldsbejakande extremism. Bosnien och Hercegovina behöver fortsätta sina insatser för bekämpande av terrorism och förebyggande av våldsbejakande extremism. Landet bör dessutom snarast möjligt anta en ny lag om bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism i linje med EU:s regelverk. Europols kontaktpunkt måste bli fullt operativ för att underlätta informationsutbytet. Serbien håller på att utarbeta en ny strategi för bekämpning av terrorism och förebyggande/bekämpande av våldsbejakande extremism. Serbien måste öka insatserna för att bekämpa och förebygga alla former av radikaliserings och våldsbejakande extremism, inbegripet våldsbejakande högerextremism och etnisk nationalism. Kosovo har gjort vissa framsteg i kampen mot terrorism och förebyggande av våldsbejakande extremism i linje med de mål som anges i genomförandearrangemanget mellan EU och Kosovo för den gemensamma handlingsplanen mot terrorism på västra Balkan. Kosovo måste vara mer effektivt i sina ansträngningar för att bekämpa penningtvätt. Större ansträngningar krävs när det gäller genomförandet av skyddet av kritisk infrastruktur på regional nivå. Stöd för detta kommer att säkerställas via ett nytt regionalt IPA-projekt. EU stöder översynen av de nationella strategierna för bekämpning av terrorism och förebyggande och bekämpande av våldsbejakande extremism i regionen.

Partnerna på västra Balkan fortsätter att repatriera **utländska terroriststridande** och deras familjemedlemmar från nordöstra Syrien. De har åtagit sig att lagföra utländska terroriststridande och främja systematisk återintegrering och återanpassning, särskilt av kvinnor och barn. Övervakningen av återintegrering och återanpassning, särskilt i fängelser, måste förbättras. Detta inbegriper samarbete mellan institutioner på nationell och lokal nivå. Utbytet av information genom Europols nätapplikation för säkert informationsutbyte förbättrades betydligt. Partnerna på

västra Balkan bör fortsätta att proaktivt, via lämpliga kanaler, informera om återvändande av utländska terroriststridande och deras familjer.

Hela regionen har rättsliga bestämmelser för att lagföra utländska terroriststridande när de återvänder. I Kosovo kvarstår farhågorna rörande våldsamma extremistbrottslingar som frigivits villkorligt från fängelse i ett tidigt skede, och landet bör öka sina insatser för rehabilitering och återintegrering. Bosnien och Hercegovina tillhandahåller mycket begränsat stöd för att få människor att bryta med våldsbejakande extremism, såväl i fängelse som vid frigivning. Det krävs betydande ytterligare insatser för att förbereda intagna för frigivning, även tidigare utländska terroriststridande. Montenegro har lagfört medborgare som återvänt från konflikten 2014 i Ukraina och från nordöstra Syrien, där montenegrinska medborgare fortfarande finns kvar.

Turkiet var fortsatt utsatt för hot från flera terroristgrupper. Landet fortsatte med sina insatser för att bekämpa terrorism, vilket ledde till att terroristverksamheten minskade stabilt och säkerhetsituationen förbättrades. Turkiet prioriterade kampen mot PKK och upplösningen av Gülenrörelsen. PKK står fortfarande på EU:s förteckning över personer, grupper och enheter som är inblandade i terroristhandlingar. Turkiet har legitim rätt och att bekämpa terrorism. Landets insatser mot terrorism måste dock vara förenliga med rättsstatsprincipen och de grundläggande rättigheterna och friheterna. En viktig återstående reform för Turkiets del är att ändra sin lagstiftning och praxis mot terrorism i linje med EU:s normer. I oktober 2021 fördes Turkiet upp på FATF:s (arbetsgruppen för finansiella åtgärder) förteckning över jurisdiktioner som står under ökad övervakning ("den grå listan"). Trots detta beslut fördes Turkiet inte upp på EU:s förteckning över tredjeländer med hög risk på grund av sin kandidatstatus, sitt politiska engagemang på hög nivå gentemot EU för att åtgärda de återstående brister som FATF konstaterat och dess mål att fullständigt anpassa sin lagstiftning till EU:s regelverk. För att avföras från FATF:s grå lista måste Turkiet fortsätta sina insatser för att uppfylla de återstående rekommendationerna.

Sedan Rysslands invasion av Ukraina har **hybridhot** blivit en ännu allvarligare och hotande fråga i utvidgningsländerna. I regionen västra Balkan fortsatte statliga och icke-statliga operatörer, även från länder utanför regionen, att bedriva informationsmanipulering, även **desinformation**, i syfte att ifrågasätta EU:s trovärdighet, undergräva allmänhetens förtroende för de demokratiska institutionerna och förvärpa polariseringen och de etniska klyftorna. Informationsmanipuleringen, inklusive desinformationskampanjer, har varit särskilt intensiva sedan den 24 februari 2022 och EU-fientliga visioner har spridits på västra Balkan. Serbien måste vidta omedelbara åtgärder för att skydda sin befolkning mot utländsk informationsmanipulering och inblandning samt EU-fientliga visioner, även i samband med Rysslands aggression mot Ukraina, som uppenbarligen har spridningseffekter i regionen. Flera programföretag som stöds av den ryska staten och är upptagna på EU:s sanktionslista sänder radio- och multimedieprogram, även Kremles desinformationsbyrå Sputnik Srbija samt Russia Today, som öppnade ett kontor i Belgrad sommaren 2022. Merparten av informationsmanipuleringen och desinformationen i regionen utförs och sprids dock av nationella aktörer för nationella ändamål, som också kan agera som "ombud" för tredjeländer som vill påverka den allmänna debatten och utnyttjar informationsmanipulering för att hetsa upp allmänheten mot EU och västvärldens demokratier i allmänhet.

Mot bakgrund av den nuvarande geopolitiska situationen och i linje med EU:s prioriteringar inom den gemensamma ramen för att motverka hybridhot, strategin för västra Balkan och Zagrebförklaringen har den höga representanten och kommissionen ökat sin politiska dialog med

och stöd till utvidgningspartnerna rörande motverkande av hybridhot, särskilt cyberresiliens och cybersäkerhet, inbegripet skydd av kritisk infrastruktur och livsmedels- och energitrygghet. Under andra halvåret 2022 utsattes Albanien, Kosovo och Montenegro för cyberattacker. Det är absolut nödvändigt att regionen inför EU:s rättsliga ram för cybersäkerhet. Det är också avgörande att västra Balkan fullgör sitt åtagande att genomföra samförståndsavtalet om 5G som undertecknades vid västra Balkans digitala toppmöte i Tirana 2020. När det gäller strategiska kommunikationer och bekämpning av informationsmanipulering och desinformation har mer solida och målinriktade åtgärder för att bygga upp resiliensen införts. Åtgärderna inriktas på informationskampanjer, mediekompetens och samarbete med lokala institutioner, det civila samhällets aktörer och medier för att ta itu med hybridhot mot västra Balkans samhällen och deras väg mot EU.

I oktober 2021 antog Nordmakedonien sin nationella strategi och handlingsplan för att bygga upp resiliens och bemöta hybridhot (2021–2025). Rekommendationerna från hybridriskundersökningarna¹⁵ åtgärdas med stöd från EU. Uppföljningar av riskundersökningarna planeras i utvalda länder.

Irreguljär **migration** fortsatte att vara en central utmaning för västra Balkan och Turkiet. Samarbetet vidareutvecklades längs migrationsrutterna över östra Medelhavet och västra Balkan. Smugglingen av migranter, ensamkommande barn, människohandel och de nationella asylsystemens otillräckliga kapacitet ger fortfarande anledning till oro. Kriget i Ukraina och krisen i Afghanistan har lett till en ytterligare ökning av antalet ukrainska och afghanska flyktingar och kräver fortsatt nära samarbete mellan EU och partnerländerna. Samtliga partner i regionen har tagit emot flyktingar, särskilt Montenegro, Kosovo, Albanien och Nordmakedonien.

Under 2022 ökade det totala antalet irreguljära inresor från västra Balkan till EU jämfört med 2021, med omkring 70 770 upptäckta irreguljära gränspassager vid EU:s yttre gränser under årets första sju månader. Detta är nästan tre gånger fler än det totala antalet under samma period förra året. Det totala antalet irreguljära inresor till EU från västra Balkan uppgick till omkring 62 000 år 2021 jämfört med 27 000 under 2020. I slutet av juli 2022 fanns det omkring 9 800 migranter och flyktingar vid mottagningscentrumen i regionen och uppskattningsvis 2 900 som inte var inhysta i mottagningscentrum. Den totala mottagningskapaciteten uppgår till omkring 14 500. Några av de faktorer som påverkar det stora antalet migrationsströmmar är bland annat förflyttningar av migranter som redan befinner sig i regionen samt personer som anländer med flyg till Serbien på grund av viseringsfria system. Mot bakgrund av den kraftiga ökningen av inresor övervakar kommissionen situationen särskilt vaksamt och har intensifierat sitt engagemang med partnerna på västra Balkan. Det görs framsteg, men ytterligare ansträngningar krävs på västra Balkan för att skapa mer kraftfulla institutioner, lagar och förfaranden på områdena asyl, återvändande, laglig migration och gränsförvaltning, även med tanke på att komplexa och krävande delar av EU:s regelverk ska införlivas. Partnerna på västra Balkan bör ta på sig egenansvar för alla aspekter av migration. Det finns ett behov av att stärka asylsystemen, intensifiera frivilliga och icke-frivilliga återvändanden och samarbeta om återtagande med ursprungsländerna i linje med normer på internationell nivå och EU-nivå. Ökat regionalt och internationellt samarbete krävs för att bekämpa organiserade kriminella grupper som ägnar sig åt smuggling av migranter och människohandel. Regionalt samarbete och regional samordning med EU förblir viktiga.

---

¹⁵ Enligt åtgärd 18 i den gemensamma ramen för att motverka hybridhot har hybridriskundersökningar inletts med sju partner, inklusive fyra partner på västra Balkan (Albanien, Kosovo, Nordmakedonien och Montenegro).

Statusavtal som möjliggör att Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex) kan placera ut europeiska gräns- och kustbevakningsenheter med verkställande befogenheter i de zoner som angränsar till EU:s yttre gräns i syfte att stödja nationella gränsmyndigheter har ingåtts och inletts med Albanien, Montenegro och Serbien. EU förhandlade fram liknande statusavtal med Bosnien och Hercegovina och Nordmakedonien, men avtalen har ännu inte undertecknats. Dessa statusavtal måste omförhandlas för att ta hänsyn till ändringar i lagstiftningsramarna sedan de förhandlades fram. För att ta hänsyn till ändringarna i lagstiftningsramarna, särskilt antagandet av förordningen om en europeisk gräns- och kustbevakning 2019, förhandlade kommissionen fram en ny text för statusavtalet med Nordmakedonien 2022. Det nya statusavtalet förväntas antas före utgången av året.

Såsom bekräftades i 2021 års rapport inom ramen för upphävandemekanismen för visering¹⁶ behöver Albanien, Bosnien och Hercegovina, Montenegro, Nordmakedonien och Serbien ytterligare anpassa sin viseringspolitik till EU:s förteckningar över tredjeländer som omfattas av viseringskrav, i synnerhet när det gäller de tredjeländer som har irreguljär migration eller som utgör säkerhetsrisker för EU. Anpassning till EU:s viseringspolitik är avgörande för att det viseringsfria systemet mellan partnerna och EU ska fungera väl. Turkiet fortsätter att hysa en av de största flyktingbefolkningarna, med omkring 4 miljoner flyktingar från Syrien och andra länder på Turkiets territorium. Under de första sju månaderna 2022 anlände totalt 13 163 personer från Turkiet till EU jämfört med 7 481 under samma period 2021 (en ökning på 76 %). Av dessa migranter anlände 6 225 till Italien, vilket utgör en betydlig ökning jämfört med föregående år, 6 257 till Grekland, 601 till Bulgarien och 80 till Rumänien. Under samma period 2022 rapporterades 11 137 anländande i de regeringskontrollerade områdena i Cypern (10 771 via den gröna linjen, 366 med båt), jämfört med 5 118 inresor via den gröna linjen och med båt under samma period förra året (en ökning på 115 %). Turkiet måste även ytterligare harmonisera sin viseringspolitik till EU:s viseringspolitik. Landet behöver i synnerhet anpassa sina viseringskrav till EU:s förteckning över länder för vilka visering krävs.

Mot bakgrund av talibanernas övertagande i Afghanistan och den turkiska befolkningens inställning till migranter ökar de turkiska myndigheterna antalet återvändanden och förstärker sin gränsinfrastruktur längs gränsen till Iran. De turkiska myndigheterna ökar också sina resurser för att förebygga och bekämpa smuggling av migranter, men det internationella brottsbekämpningssamarbetet måste ökas längs hela migrationsrutten, från ursprungsländerna till Turkiet, inklusive Iran, västra Balkan och EU, för att smugglingsnätverken ska kunna bekämpas. Ett fortsatt nära samarbete på området gränsförvaltning och bekämpning av smuggling av migranter förblir en central prioritering.

Reform av den offentliga förvaltningen

Enligt kommissionens strategiska framsynsrapport¹⁷ är stärkande av institutionernas motståndskraft” en av de viktigaste utmaningarna för Europas framtid. Offentliga institutioner och förvaltningar måste vara lyhörda för samhällsfrågor och genomföra politiken på ett ändamålsenligt sätt. Modernisering av de offentliga förvaltningarna förblir en fråga av central betydelse för utvidgningsländerna. Politiseringen fortsätter att urholka kapaciteten och de offentliga

---

¹⁶ [COM\(2021\) 602 final](#).

¹⁷ [Europeiska kommissionen, Strategisk framsynsrapport 2021 EU:s handlingsförmåga och handlingsfrihet](#)

förvaltningarnas attraktionskraft som arbetsgivare. Länderna är medvetna om att det finns ett stort behov av reformer för att skapa mer professionella och meritbaserade förvaltningar överlag, men det krävs även mer ledarskap och insatser för att förbättra den politiska planeringen, de offentliga finanserna, personalledningen och ansvarsskyldigheten. Det finns exempel på positiva reformer, t.ex. inom försörjning av digitala tjänster. Förbättringar av den **administrativa kapaciteten** kommer att vara nödvändiga för att staten ska kunna fullgöra sina funktioner, planera och genomföra investeringar i strategisk infrastruktur och förbättra anpassningen till EU:s regelverk.

Kvalitet på beslutsfattandet är av yttersta vikt för att styra ett lands ekonomiska och sociala utveckling och klara av kontinuerliga kriser. Beslutsfattandet bör vara så förutsägbart som möjligt. Beslutsfattandet bör planeras på medellång sikt och kopplas till budgetutsikterna. Det ska vara faktabaserat och berörda aktörer bör rådfrågas. En stor del av de lagar som regeringarna för partnerna i västra Balkan föreslår ingår dock inte i regeringarnas arbetsprogram. Konsekvent politisk planering och samordning mellan regeringar och parlament är aspekter som kan förbättras ytterligare. Överdriven användning av förkortade förfaranden försämrar lagstiftningens kvalitet och det demokratiska ansvarsutkrävandet. Förbättrad **övervakning av politiken** skulle ytterligare öka förvaltningarnas ändamålsenlighet i regionen.

Ansvarsskyldiga offentliga förvaltningar är rationellt organiserade, ändamålsenliga, effektiva och transparenta och agerar med integritet. Detta skapar samhälleligt förtroende, vilket är avgörande för samarbete och utveckling. De statliga strukturerna på västra Balkan följer inte alltid dessa principer. Statliga organ inrättas och organiseras inte alltid på ett ändamålsenligt sätt (t.ex. i Albanien och Kosovo). De rättsliga och institutionella ramarna för ansvarsskyldighet har förbättrats på flera håll, men inte tillämpningen av ansvarsskyldigheten i praktiken (Albanien, Nordmakedonien och Serbien). Nordmakedonien har ännu inte antagit en ny lag om statens organisation, medan Bosnien och Hercegovina inte har påbörjat arbetet med att utforma en rättslig ram som säkerställer ökad ansvarsskyldighet. Montenegro behöver förbättra ansvarsskyldigheten och tillgången till offentlig information. I Turkiet fortsatte politiseringen av den offentliga förvaltningen, med begränsad ansvarsskyldighet gentemot allmänheten och fortsatt avsaknad av politisk vilja att genomföra reformer.

Strategisk och professionell **ledning av personalförvaltningen och den offentliga förvaltningen** är av avgörande betydelse för att den offentliga sektorn ska kunna locka till sig, utveckla och behålla kompetent arbetskraft. Detta omfattar rättvisa och konkurrenskraftiga löner och meritbaserad rekrytering, befordran och avskedande. Avsaknad av välkvalificerad personal är ett av de viktigaste skälen till den låga administrativa kapaciteten och de offentliga myndigheternas svaga prestationer i regionen. Alla länder kämpar fortfarande med att kontrollera det politiska gunstlingssystemet för att kunna bygga upp mer professionella och stabila offentliga förvaltningar.

Förbättringar av **offentliga tjänster till företag och allmänheten** står högt på dagordningen i regionen och är det område där de flesta förbättringarna har noterats. Rättssäkerheten för företagen och allmänheten behöver dock förbättras i regionen genom åtgärder för att främja en ändamålsenlig harmonisering av sektorslagstiftningen till normerna i lagarna om allmänna administrativa förfaranden. Serbien, Albanien, Montenegro och Nordmakedonien lanserade initiativ och tjänster inom e-förvaltning. Albanien införde en omfattande plattform för digitala tjänster, men måste säkerställa rättvis tillgång för personer med begränsad digital kompetens.

Bosnien och Hercegovina och Kosovo behöver öka ansträngningarna för att utforma en heltäckande e-förvaltningspolitik och klargöra det institutionella ansvaret.

Förbättringar av **offentlig upphandling och system för förvaltning av offentliga finanser** är även fortsatt viktiga prioriteringar för att säkerställa de statliga institutionernas effektivitet och integritet i regionen. Kosovo, Montenegro och Nordmakedonien gjorde framsteg med digitaliseringen av sina upphandlingssystem. Albanien införde ett elektroniskt system för överklaganden och klagomål. I Serbien har undantagen från tillämpningen av lagen om offentlig upphandling ökat betydligt, vilket ger upphov till mycket allvarliga farhågor eftersom det är en trend som måste vändas och om insyn i allmänhet. Turkiet fortsätter att uppvisa stora brister i sin anpassning till EU:s regelverk, eftersom tillämpningsområdet för reglerna för offentlig upphandling har minskats avsevärt.

Reformer av nationella styrningssystem för **sund ekonomisk förvaltning**, ledningens ansvarsskyldighet och extern revision är av avgörande betydelse för att säkra de offentliga finansernas hållbarhet. Här gjordes vissa framsteg, eftersom Serbien, Montenegro och Nordmakedonien utarbetade eller införde nya program för förvaltning av offentliga finanser. Albanien har tagit steg för att utarbeta en ny intäktsstrategi på medellång sikt. Nu måste programmen genomföras på ett korrekt sätt. I Bosnien och Hercegovina väntar landets första omfattande strategi för förvaltning av offentliga finanser någonsin på antagande av ministerrådet. Det skedde inga större förändringar när det gäller förvaltning av offentliga finanser i Turkiet.

Förstärkning av systemen och kapaciteten för **förvaltning av offentliga investeringar** måste vara en tydlig prioritering för alla utvidgningsländer, särskilt inom ramen för den **ekonomiska planen och investeringsplanen för västra Balkan**. Få framsteg gjordes dock under det senaste året. Montenegro genomförde en bedömning av förvaltningen av offentliga investeringar. Nu är det viktigt att öka kapaciteten. I Nordmakedonien har genomförandet av handlingsplanen för förvaltning av offentliga investeringar försenats och landet har ännu inte inrättat en enhet för förvaltning av offentliga investeringar. Serbien måste tillämpa hela metoden i dekretet om förvaltning av kapitalprojekt på alla kapitalinvesteringar. Alla länder behöver införa ett enhetligt, heltäckande, effektivt och transparent system för planering och förvaltning av kapitalinvesteringar.

Framstegen med **intern kontroll inom den offentliga sektorn** och ledningens ansvarsskyldighet gick långsamt, men tre länder gjorde vissa framsteg: Albanien antog riktlinjer för revision av utestående fordringar och godkände en reviderad metod för förvaltningsrevision. I Bosnien och Hercegovina uppdaterades sekundärlagstiftningen och metoderna på alla nivåer och integrerades i it-applikationen för intern finansiell kontroll inom den offentliga sektorn, som genererar sammanställda förvaltningsberättelser på alla nivåer. Serbien genomförde två pilotprojekt för inbördes utvärdering av interna revisionsmetoder och förbättrade nyligen riktlinjerna för ledningens ansvarsskyldighet.

Alla utvidgningsländer måste stärka sin kapacitet att ta fram **statistik** av hög kvalitet, i enlighet med principerna i EU-lagstiftningen som vidareutvecklas i riktlinjerna för europeisk statistik, och som bygger på yrkesmässigt oberoende, opartiskhet, tillförlitlighet, öppenhet och konfidentialitet. Det är också mycket viktigt att öka tillhandahållandet av uppgifter till Eurostat. Nordmakedonien och Turkiet har genomfört folk- och bostadsräkningar i rundan 2021. Resten av länderna på västra Balkan bör också genomföra räkningar och anslå tillräckliga resurser till sina statistikbyråer. Ett särskilt område där alla behöver göra framsteg är makroekonomisk statistik, inklusive statistik

över den offentliga förvaltningens finanser. Det är nödvändigt att stärka samordningen av de statistiska systemen i varje land.

Regionala och lokala myndigheter spelar en viktig roll i anpassningsprocessen till EU:s regelverk och den framtida tillämpningen av EU:s regler. Regionala och lokala myndigheter finns närmast människorna och spelar en viktig roll genom att tillhandahålla offentliga tjänster och öka allmänhetens förtroende för de statliga institutionerna. Regeringarna behöver säkerställa balans mellan central, regional och lokal styrning och enhetlig tillämpning av regler, förfaranden, normer och personalförvaltning på alla nivåer inom de offentliga förvaltningarna. Detta har en direkt inverkan på kvaliteten på sektorspolitiska åtgärder, offentliga tjänster och i slutändan på konkurrenskraft och tillväxt, och bör därför uppmärksammas i högre grad i utvidgningsländerna.

Det civila samhället

Västra Balkan har fortfarande ett mycket aktivt och dynamiskt **civilsamhälle**, som övervakar myndigheternas åtgärder och bidrar till beslutsfattandet. Antagandet av rättsliga åtgärder ledde till förbättringar i några av länderna på västra Balkan. De rättsliga ramarna behöver dock förbättras ytterligare och genomföras på ett enhetligt sätt för att säkerställa en gynnsam miljö för det civila samhället, bland annat när det gäller registreringsförfaranden, förbättringar av tillgången till och insynen i offentlig finansiering (Bosnien och Hercegovina, Nordmakedonien och Serbien) samt villkoren för volontärarbete (Albanien och Kosovo). Det är viktigt att säkerhetsåtgärder inte missbrukas, t.ex. via lagstiftning mot terrorism eller om förhindrande av finansiering av spridning av massförstörelsevapen (Turkiet), förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism (Kosovo), begränsningar av fri tillgång till information (Montenegro) eller mötesfrihet (Bosnien och Hercegovina).

Det finns fortfarande brister i de institutionaliserade mekanismerna för samarbete mellan det civila samhället och staten. Det är viktigt att regeringarna säkerställer förutsättningar för ett meningsfullt och inkluderande deltagande för det civila samhällets organisationer i beslutsförfarandena.

Det civila samhället utsätts för påtryckningar i Serbien och i entiteten *Republika Srpska* i Bosnien och Hercegovina. De verbala angreppen och smutskastningskampanjerna mot organisationer i det civila samhället och finansieringen av dessa fortsatte i Serbien, medan utövandet av mötesfriheten fortfarande är begränsad i entiteten *Republika Srpska* i Bosnien och Hercegovina. I Turkiet fortsatte den allvarliga tillbakagången. Det civila samhället utsattes för ständiga påtryckningar och dess utrymme att verka fritt har fortsatt att minska, med begränsningar av verksamheten för människorättsförsvarare och det civila samhället. Organisationer i det civila samhället i utvidgningsregionen fortsätter även att tillhandahålla tjänster till eftersatta grupper, och kompletterar eller ersätter på så sätt de offentliga myndigheternas arbete.

Ekonomi

Efter den starka negativa inverkan av covid-19-pandemin 2020 återhämtade sig västra Balkans och Turkiets ekonomier snabbt under 2021. Styrkan i den ekonomiska återhämtningen varierade kraftigt mellan ekonomierna, med en tvåsiffrig tillväxt i den faktiska BNP-tillväxten i Montenegro (12,4 %), Turkiet (11 %) och Kosovo (10,5 %), en något långsammare men ändå stabil återhämtningstakt i Albanien (8,3 %), Serbien (7,4 %) och Bosnien och Hercegovina (7,1 %), och en mer måttlig produktionstillväxt i Nordmakedonien (4 %). Det gradvisa upphävandet av åtgärder för att begränsa covid-19-pandemin och baseffekten från kraftiga nedgångar under 2020 (särskilt

till följd av turismbranschens andel) spelade en viktig roll i återhämtningen i vissa länder, särskilt när det gäller den mycket kraftiga tillväxten i Montenegro. De viktigaste drivkrafterna för en stabil återhämtning är stigande privat konsumtion, som drivs på av uppdämd efterfrågan och fortsatta stödåtgärder för att lindra krisen i vissa länder, ökade investeringar, i synnerhet offentliga kapitalinvesteringar i Serbien och Nordmakedonien och stark exporttillväxt, särskilt i Turkiets fall.

De ekonomiska utsikterna präglas av mycket hög osäkerhet, särskilt på grund av de ekonomiska följderna av Rysslands invasion av Ukraina som förväntas ha en mycket negativ inverkan på ekonomierna, dock i varierande grad, vilket avspeglar skillnader i varje lands direkta och indirekta handelsförbindelser, varje lands energiintensitet, betydelsen av inflationen i livsmedelspriserna och turismens roll.

I samtliga länder kan de skatteåtgärder som har införts för att begränsa inverkan av de stigande energi- och livsmedelspriserna, kombinerat med åtstramningar till följd av Rysslands krig mot Ukraina, leda till att budgetkonsolideringen eventuellt omintetgörs eller avtar. Inflationen har tilltagit i västra Balkan, medan effekten av det globala pristrycket förvärrades av oortodoxa penningpolitiska beslut i Turkiet som ledde till en kraftig depreciering av den turkiska liran och drev upp inflationen till den högsta nivån på två årtionden (80 % i juli 2022).

Behovet av att påskynda strukturreformerna har blivit ännu större för att främja en hållbar återhämtning på medellång sikt och göra ytterligare framsteg mot att uppfylla de två ekonomiska kriterierna för EU-medlemskap: att säkerställa en fungerande marknadsekonomi och visa att man har kapacitet att hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom EU.

De flesta länderna på västra Balkan har gjort vissa eller goda framsteg med att främja fungerande marknadsekonomier, utom Bosnien och Hercegovina som har haft en tillbakagång. Turkiet gjorde inga framsteg i detta avseende. För närvarande kan ingen av partnererna på västra Balkan anses utgöra en fungerande marknadsekonomi och efterlevnadsgraden varierar. Bosnien och Hercegovina och Kosovo befinner sig fortfarande i ett tidigt skede, medan Nordmakedonien redan har nått en god nivå av förberedelse. Albanien och Montenegro anses vara måttligt förberedda, medan Serbien befinner sig mellan en måttlig och god nivå av förberedelse. Turkiets marknadsekonomi har kommit långt, men farhågorna rörande dess fungerande har ökat eftersom det har skett en tillbakagång på viktiga områden, t.ex. penningpolitik, institutionella strukturer och regelverk, ingripanden i prissättningen och icke-transparent statligt stöd. När det gäller ländernas förmåga att klara av konkurrenstrycket och marknadskrafterna har endast Turkiet kommit långt. Serbien, Montenegro och Nordmakedonien är måttligt förberedda och Albanien har nått en viss nivå av förberedelse, medan Bosnien och Hercegovina och Kosovo fortfarande befinner sig i ett tidigt skede.

Den ekonomiska och finansiella dialogen mellan EU och västra Balkan och Turkiet har med åren blivit en viktig plattform för att diskutera och enas om finansplaner på medellång sikt och ekonomipolitiska strategier och prioriteringar på grundval av de ekonomiska reformprogram som partnererna lämnar in årligen. Processen utmynnar i gemensamt överenskomna slutsatser från ministrarna med landsspecifik politisk vägledning som är avsedd att styra finans- och strukturpolitiken på västra Balkan och i Turkiet.

Genomförandegraden för de gemensamt överenskomna rekommendationerna försämrades på västra Balkan och i Turkiet, från 50,8 % år 2020 till 42,9 % 2021. Försämringen beror delvis på

att man under 2021 återgick till politisk vägledning om mer komplicerade reformer efter att ha fokuserat på kortsiktiga åtgärder i samband med covid-19-krisen under 2020. Ansträngningarna bör fortsätta för att stärka den finanspolitiska stabiliteten och inrikta budgetarna på mer tillväxtrelaterade områden, även genom att främja den gröna och digitala omställningen och utveckling av humankapitalet. Att minska sårbarheten för externa chocker och öka livsmedels- och energitryggheten har blivit avgörande frågor. Åtgärder för att förbättra företagsklimatet och fördjupa den regionala ekonomiska integrationen baserat på EU:s regler och normer skulle också betydligt öka västra Balkanregionens attraktionskraft som investeringsmål och ytterligare bidra till regionens ekonomiska tillväxt. En utmaning i Turkiet är att återställa de ekonomiska och finansiella tillsynsmyndigheternas funktionella oberoende.

Arbetsmarknaderna på västra Balkan och i Turkiet kännetecknas fortfarande av låg aktivitet och sysselsättning överlag (särskilt bland kvinnor och unga) samt en stor andel informellt arbete och hög arbetslöshet. Skillnaden i sysselsättning mellan kvinnor och män 2020 i utvidgningsländerna varierade från omkring 13–15 procentenheter i Montenegro, Serbien och Albanien till omkring 33 procentenheter i Kosovo och 38 procentenheter i Turkiet, vilket är långt över genomsnittet på 11 procentenheter i EU-27. Det finns ett tydligt behov av att förbättra den dåligt riktade aktiva arbetsmarknadspolitiken i länderna för att hjälpa människor att hitta arbete eller utbildning. I detta sammanhang åtog sig partnererna på västra Balkan i juli 2021 att gradvis inrätta, genomföra och förstärka ett ungdomsgarantisystem enligt EU:s modell. De flesta länderna inrättade departementöverskridande expertgrupper för att ta fram genomförandeplaner för ungdomsgarantin.

Strukturella kompetensglapp består på grund av svaga utbildningssystem och underinvestering i humankapital. Reformerna och investeringarna i utbildningssystemen samt kompetenshöjning och omskolning är viktiga faktorer för att förbättra arbetsmarknadssituationen och åtgärda den ökande bristen på kompetent arbetskraft. Att digitalisera ekonomin och utveckla digitala färdigheter i alla delar av samhället är också avgörande för att öka anställbarheten och främja den digitala ekonomin. Höga fattigdomsnivåer förblir ett problem i samtliga partnerekonomier, vilket förvärrades av covid-19-pandemin och höga privata hälso- och sjukvårdsavgifter. Fattigdomen beräknas förvärras ytterligare till följd av den senaste tidens kraftiga ökning av livsmedels- och energipriserna. Därför är det nu ännu viktigare att förbättra de sociala trygghetssystemens effektivitet och rikta de sociala utgifterna mot de delar av befolkningen som har det sämst ställt.

III. FÖRMÅGA ATT PÅTA SIG DE SKYLDIGHETER SOM FÖLJER AV ETT MEDLEMSKAP

Anpassning på området den **inre marknaden**¹⁸ ger länderna möjlighet att fullt ut kunna dra nytta av stabiliserings- och associeringsavtalen och för att ytterligare öka handelsintegrationen med EU, som är regionens överlägset ledande handelspartner. Anpassningen innebär även att det blir mer

---

¹⁸ Klustret den inre marknaden omfattar fri rörlighet för varor (kapitel 1), fri rörlighet för arbetstagare (kapitel 2), etableringsfrihet och frihet att tillhandahålla tjänster (kapitel 3), fri rörlighet för kapital (kapitel 4), bolagsrätt (kapitel 6), immateriella rättigheter (kapitel 7), konkurrenspolitik (kapitel 8), finansiella tjänster (kapitel 9) samt konsumentskydd och hälsoskydd (kapitel 28).

attraktivt för investerare från EU att investera i länderna och underlättar synergier i leveranskedjorna, skapande av arbetstillfällen och tillgång till kapital.

Länderna på västra Balkan är i allmänhet måttligt förberedda på många områden av den inre marknaden. När det gäller fri rörlighet för varor gjorde Kosovo, Montenegro och Serbien vissa framsteg, Albanien gjorde begränsade framsteg, medan Bosnien och Hercegovina och Nordmakedonien inte gjorde några framsteg alls. Albanien och Kosovo gjorde vissa framsteg när det gäller fri rörlighet för tjänster, medan Nordmakedonien, Montenegro och Serbien endast gjorde begränsade framsteg. Nordmakedonien gjorde goda framsteg i fråga om fri rörlighet för kapital, medan Albanien, Kosovo och Montenegro gjorde vissa framsteg. När det gäller konkurrenspolitik gjorde Kosovo och Montenegro vissa framsteg, Albanien och Serbien gjorde begränsade framsteg, medan Bosnien och Hercegovina och Nordmakedonien inte gjorde några framsteg alls. Albanien gjorde goda framsteg i fråga om immaterialrätt och Kosovo, Montenegro och Serbien gjorde vissa framsteg. Albanien gjorde ytterligare goda framsteg på området finansiella tjänster, där Kosovo, Nordmakedonien och Montenegro också gjorde framsteg. Det regionala samarbetet och ramarna för inkluderande regionalt samarbete, t.ex. Europeiska unionens strategi för den adriatisk-joniska regionen eller EU-strategin för Donauregionen, fortsatte att underlätta förberedelserna för ett deltagande i EU:s inre marknad. Sådana ramar främjar den administrativa kapaciteten för olika EU-politikområden, bland annat sammanhållningspolitiken, och utgör en plattform för samarbete på olika styrningsnivåer. Den gemensamma regionala marknaden för västra Balkan, som bygger på EU:s regler och normer, är en språngbräda för en närmare integration av regionen med EU:s inre marknad inför anslutningen. Turkiet gjorde vissa framsteg på området finansiella tjänster och begränsade framsteg på områdena fri rörlighet för tjänster, immaterialrätt samt konsumentskydd och hälsoskydd. Landet är långt framskridet på området bolagsrätt och har nått en god nivå av förberedelse på områdena fri rörlighet för varor, finansiella tjänster, konsumentskydd och hälsoskydd samt immaterialrätt. Mängden förfalskningar är dock fortfarande ett problem och tillsynen bör förbättras. Det befinner sig fortfarande i ett tidigt skede av förberedelserna på områdena fri rörlighet för tjänster och fri rörlighet för arbetstagare, där inga framsteg gjordes.

Reformer vad gäller **konkurrenskraft och inkluderande tillväxt**¹⁹ är synnerligen relevanta för västra Balkans ekonomiska reformprogram och får stöd genom den ekonomiska planen och investeringsplanen. Reformerna bidrar till att öka regionens konkurrenskraft och attraktionskraft för företag och minska den nuvarande klyftan i förhållande till EU:s ekonomi. För att stödja den privata sektorns konkurrenskraft inleddes den första ansökningsomgången för blandfinansiering för den privata sektorn i februari 2022 inom investeringsramen för västra Balkan. Under den operativa styrelsens möte i Rom i juni 2022 fick de två första blandfinansieringstransaktionerna och två projekt för tekniskt stöd på 47 miljoner euro för den privata sektorn ett positivt yttrande från styrelsen. Kommissionen lade också fram tre garantiförslag på 125 miljoner euro under det första mötet i den strategiska styrelsen för Europeiska fonden för hållbar utveckling plus i april 2022. Garantisystemen, som stöder mikroföretag, små och medelstora företag, entreprenörer inom jordbruk samt energieffektivitetsåtgärder och digital omställning, kommer att börja genomföras tidigt 2023.

---

¹⁹ Klustret konkurrenskraft och inkluderande tillväxt omfattar digital omställning och medier (kapitel 10), beskattning (kapitel 16), ekonomisk och monetär politik (kapitel 17), socialpolitik och sysselsättning (kapitel 19), industripolitik (kapitel 20), vetenskap och forskning (kapitel 25), utbildning och kultur (kapitel 26) samt tull (kapitel 29).

De flesta partnerna på västra Balkan har nått en måttlig nivå av förberedelse på de områden som är kopplade till detta kluster. Bosnien och Hercegovina befinner sig dock fortfarande i ett tidigt skede på flera områden. På skatteområdet gjorde Montenegro och Nordmakedonien vissa framsteg. Albanien, Kosovo och Serbien gjorde begränsade framsteg och Bosnien och Hercegovina uppvisade inga framsteg. När det gäller tullunionen gjorde Bosnien och Hercegovina och Nordmakedonien vissa framsteg, medan Albanien, Kosovo, Montenegro och Serbien gjorde begränsade framsteg. På området utbildning och kultur gjorde Albanien, Kosovo, Montenegro och Serbien vissa framsteg. På området vetenskap och forskning gjorde Montenegro och Serbien vissa framsteg. Kosovo gjorde vissa framsteg när det gäller digital omställning och medier. Kosovo och Nordmakedonien gjorde också vissa framsteg när det gäller ekonomisk och monetär politik och Albanien, Kosovo, Nordmakedonien och Montenegro gjorde vissa framsteg på området socialpolitik och sysselsättning. När det gäller företags- och industripolitik gjorde Albanien, Kosovo, Nordmakedonien och Montenegro vissa framsteg. Generellt måste regionen genomföra socioekonomiska reformer för att åtgärda strukturella svagheter, låg konkurrenskraft, hög arbetslöshet och effekterna av covid-19-pandemin. Framsteg med anpassningen till EU:s regler på områdena mervärdesskatt, punktskatter och direkt beskattning skulle bidra till att främja intraregional och internationell handel. Regionen måste också stärka sitt forsknings- och innovationsekosystem avsevärt så att ekonomierna kan komma ikapp utvecklingen, bland annat inom digital och grön teknik. Turkiet har fortsatt att anpassa sig till EU:s regelverk i begränsad utsträckning. Det har skett en tillbakagång när det gäller den digitala omställningen och medierna, den ekonomiska och monetära politiken, socialpolitiken och sysselsättningspolitiken samt industripolitiken. Turkiet gjorde goda framsteg på området vetenskap och forskning och vissa framsteg med utbildning och kultur, där landet måste fortsätta att göra utbildningen mer inkluderande, särskilt när det gäller flickor. Turkiets förberedelser på området vetenskap och forskning är långt framskridna. Turkiets handelsintegration med EU är hög och landet upprätthåller en god nivå av förberedelse för tullunionen, men framstegen var begränsade, även när det gäller genomförandet. Turkiet fortsätter att göra avsteg från sina skyldigheter enligt tullunionen mellan EU–Turkiet, vilket ger upphov till ett stort antal handelshinder.

Den **gröna agendan och hållbar konnektivitet**²⁰ är avgörande för en hållbar och framtidssäkrad återhämtning samt ekonomisk integration inom regionen och med EU, som kommer att gynna både företagen och allmänheten. Dessa mål är också förankrade den ekonomiska planen och investeringsplanen.

Albanien, Nordmakedonien och Serbien är måttligt förberedda på energiområdet, medan Montenegro har nått en god nivå av förberedelse. När det gäller transeuropeiska nät har Albanien, Bosnien och Hercegovina och Kosovo nått en viss nivå av förberedelse, Serbien är måttligt förberett, Montenegro är måttligt förberett/har nått en god nivå av förberedelse och Nordmakedonien har nått en god nivå av förberedelse. Albanien, Nordmakedonien, Montenegro och Serbien har nått en viss nivå av förberedelse när det gäller miljö och klimatförändring. Bosnien och Hercegovina förbättrade avsevärt sitt civilskyddssystem och visar ett tydligt engagemang på området katastrofhantering. I september 2022 anslöt sig landet till unionens civilskyddsmekanism som fullvärdig medlem. Även Albanien vidtog de nödvändiga åtgärderna för att kunna ansluta sig

---

²⁰ Klustret Grön agenda och hållbar konnektivitet omfattar transportpolitik (kapitel 14), energi (kapitel 15), transeuropeiska nät (kapitel 21) samt miljö och klimatförändring (kapitel 27).

till mekanismen. Kosovo och Montenegro gjorde vissa framsteg på det transportpolitiska området, medan Albanien, Bosnien och Hercegovina, Nordmakedonien och Serbien uppvisade begränsade framsteg. På energiområdet gjorde Kosovo och Montenegro vissa framsteg och de övriga partnerna på Västra Balkan gjorde begränsade framsteg. När det gäller transeuropeiska nät gjorde Albanien, Kosovo och Serbien vissa framsteg, medan endast begränsade framsteg noterades i Bosnien och Hercegovina, Nordmakedonien och Montenegro. När det gäller miljö och klimatförändringar gjordes endast begränsade framsteg på hela västra Balkan för andra året i rad. Det krävs därför brådskande åtgärder i hela regionen för att påskynda anpassningen till EU:s regelverk och stärka genomförandet, kontrollen av efterlevnaden och investeringarna. Den administrativa kapaciteten inom sektorn måste stärkas avsevärt och strukturreformer måste genomföras.

Energikrisen har påverkat länderna på västra Balkan och Turkiet på olika sätt beroende på deras grad av beroende av fossila bränslen från Ryssland. De länder som inte importerar olja eller gas från Ryssland har påverkats indirekt av energikrisen och Rysslands aggression. Länderna har hanterat energikrisen genom att öka energieffektiviteten, producera mer energi från lokala källor, göra ansträngningar för att diversifiera sina försörjningskällor, öka lagringen eller påskynda införandet av förnybar energi. Till exempel inleddes anläggningsarbetena för sammanlänkningsprojektet för gasöverföring mellan Serbien och Bulgarien i januari 2022. Detta projekt, som till stor del finansieras av EU, kommer att ge Serbien möjlighet att diversifiera sin gasförsörjning till nästa år. Den ekonomiska planen och investeringsplanen gav ett starkt stöd till flaggskeppsinitiativ i regionen, t.ex. den transadriatiska gasledningen, utveckling av flytande solcellsproduktion i vattenmagasin på vattenkraftverk eller energieffektiv renovering av daghem, skolor och andra byggnader. Turkiet har ökat importen av gas från Azerbajdzjan och andra länder, även om landet fortfarande är beroende av rysk gas. Turkiet är också beroende av Ryssland när det gäller byggandet och driften av landets första kärnkraftverk. Överlag behövs ökade ansträngningar för att ytterligare diversifiera energiförsörjningen, särskilt av naturgas och förnybar energi, och stärka energitryggheten, bland annat genom ökad energieffektivitet. Det krävs närmare samordning av åtgärder och samarbete mellan länderna och med EU för att hantera energikrisen.

Ledarna för länderna på västra Balkan godkände den gröna agendan för västra Balkan vid toppmötet i Sofia i november 2020. En mer specifik handlingsplan godkändes i Brdo i Slovenien i oktober 2021. I linje med den europeiska gröna given²¹ är agendan en drivkraft för omställningen till moderna, koldioxidneutrala, klimatrezilienta och resurseffektiva ekonomier och för att ta tillvara på potentialen hos den cirkulära ekonomin och hållbara livsmedelssystem samt bekämpa föroreningar och förbättra avfallshanteringen med målet att uppnå en renare, säkrare och hälsosammare framtid.

Turkiet är måttligt förberett när det gäller transport- och energipolitik. Landet måste arbeta vidare med liberaliseringen av gasmarknaden och utveckla samarbetet om kärnsäkerhet och nukleärt fysiskt skydd. Landet gjorde vissa framsteg när det gäller energi- och transportnät, med byggandet av järnvägslinjen Halkali–Kapikule från Bulgariens gräns till Istanbul, som fortfarande pågår. Turkiet har nått en viss nivå av förberedelse när det gäller miljö och klimatförändringar. Landet står dock inför kritiska utmaningar på miljö- och klimatområdet, både när det gäller begränsningar och anpassning. Turkiet har ratificerat Parisavtalet om klimatförändringar (men har ännu inte deponerat sitt ratificeringsinstrument hos FN). Turkiet har också förklarat sig berett att samarbeta

---

²¹ [COM\(2019\) 640 final](#).

med EU när det gäller målen för den europeiska gröna given. Detta är en välkommen utveckling. Mycket få konkreta åtgärder har dock vidtagits för att omsätta dessa mål i nationell lagstiftning och integreringen av klimatåtgärder i andra politikområden är fortfarande begränsad.

Förberedelserna stagnerar på områdena **resurser**, **jordbruk** och **sammanhållning**²². Nordmakedonien, Montenegro och Serbien är måttligt förberedda i de flesta kapitlen i detta kluster. Albanien och Kosovo har mestadels nått en viss nivå av förberedelse, medan Bosnien och Hercegovina fortfarande befinner sig i ett tidigt skede rörande de flesta kapitlen. När det gäller jordbruk och landsbygdsutveckling gjorde Albanien, Nordmakedonien, Montenegro och Serbien vissa framsteg, medan Kosovo gjorde begränsade framsteg. På området livsmedelssäkerhet, veterinära frågor och växtskydd gjorde Kosovo och Nordmakedonien vissa framsteg och Albanien och Serbien noterade begränsade framsteg. I fråga om fiske var det endast Albanien som gjorde goda framsteg. När det gäller regionalpolitik och samordning av strukturinstrument gjorde Bosnien och Hercegovina, Nordmakedonien och Serbien inte några framsteg, medan övriga länder på västra Balkan gjorde begränsade framsteg.

Turkiets politik för jordbruksstöd har avlägsnat sig från principerna för EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Landet gjorde goda framsteg när det gäller fiske och vissa framsteg när det gäller regionalpolitik och samordning av strukturinstrument. Det gjorde begränsade framsteg på området livsmedelssäkerhet, veterinära frågor och växtskydd, där det finns farhågor rörande nivån av bekämpningsmedelsrester i livsmedelsprodukter som exporteras till EU.

Klustret **yttre förbindelser** omfattar yttre förbindelser (kapitel 30) och utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik (kapitel 31). Alla partner på västra Balkan har antingen nått en god nivå av förberedelse eller är måttligt förberedda på området yttre förbindelser, med undantag av Bosnien och Hercegovina, som har nått en viss nivå av förberedelse. På området utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik har Albanien, Montenegro och Nordmakedonien nått en god nivå av förberedelse, Serbien är måttligt förberett och Bosnien och Hercegovina har nått en viss nivå av förberedelse. På området yttre förbindelser gjorde Montenegro goda framsteg, Albanien vissa framsteg, Kosovo och Nordmakedonien begränsade framsteg, medan Serbien och Bosnien och Hercegovina inte gjorde några framsteg alls. När det gäller utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik gjorde Nordmakedonien mycket goda framsteg, Albanien och Montenegro gjorde goda framsteg, Bosnien och Hercegovina gjorde vissa framsteg, medan Serbien visade en tillbakagång. Det nära samarbetet mellan EU och västra Balkan fortsatte i frågor som rör den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken/den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (Gusp/GSFP), bland annat genom partnernas viktiga bidrag till EU:s uppdrag och insatser inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. Betydelsen av anpassning till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken/ gemensamma säkerhets- och försvarspolitik har blivit ännu större till följd av Rysslands provocerade och oberättigade aggression mot Ukraina. Albanien och Montenegro har hållit en fullständig anpassningsgrad och fick sällskap av Nordmakedonien, som retroaktivt fullständigt anpassade sig till alla uttalanden från den höga representanten på EU:s vägnar och EU:s restriktiva åtgärder. Landet har upprätthållit sin anpassningsgrad på 100 % efter Rysslands aggression. Bosnien och Hercegovina förbättrade sin anpassningsgrad genom att formellt ansluta

---

²² Klustret resurser, jordbruk och sammanhållning omfattar jordbruk och landsbygdsutveckling (kapitel 11), livsmedelssäkerhet, veterinära frågor och växtskydd (kapitel 12), fiske (kapitel 13), regionalpolitik och samordning av strukturinstrumenten (kapitel 22) samt finansiella bestämmelser och budgetbestämmelser (kapitel 33).

sig till den höga representantens uttalanden och de restriktiva åtgärderna till följd av Rysslands aggression, men har fortfarande avsevärda problem med genomförandet. Kosovo anpassade sig också ensidigt till dessa åtgärder. Serbien har hittills vägrat att anpassa sig till EU:s restriktiva åtgärder mot Ryssland och till de flesta uttalanden om Ryssland från den höga representanten på EU:s vägnar. Serbien har till och med upprätthållit sina nära förbindelser med Ryssland. Parterna på västra Balkan och Turkiet anslöt sig till den stora merparten av det internationella samfundet, inklusive EU, och röstade för de två resolutionerna från FN:s generalförsamling till följd av Rysslands aggression mot Ukraina och för att Ryssland skulle uteslutas från FN:s råd för mänskliga rättigheter.

Turkiet är måttligt förberett på området yttre förbindelser och har nått en viss nivå av förberedelse på området utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. Turkiet gjorde begränsade framsteg när det gäller yttre förbindelser. Turkiet anpassningsgrad när det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken försämrades ytterligare till 7 % i augusti 2022 (11 % år 2021 och 2020 och 21 % år 2019). Generellt sett fortsatte Turkiets alltmer påstridiga utrikespolitik att stå i strid med EU:s prioriteringar inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Turkiet och EU har återupptagit dialogen om utrikes- och säkerhetspolitik och regionala frågor, men landet bör fortfarande vidta beslutsamma åtgärder för att avsevärt förbättra sin anpassning till EU:s förklaringar och rådets beslut.

IV. REGIONALT SAMARBETE OCH GODA GRANNFÖRBINDELSER

Goda grannförbindelser och regionalt samarbete är viktiga inslag i stabiliserings-, associerings- och utvidgningsprocessen på västra Balkan.

Efter det framgångsrika införandet av ”**roaming som hemma**” i de sex ekonomierna på västra Balkan från och med den 1 juli 2021 vidtogs ytterligare förberedande åtgärder för att **sänka roamingavgifterna mellan västra Balkan och EU**. En färdplan för att minska roamingkostnaderna mellan EU och västra Balkan utarbetades på grundval av en kombination av kommersiella frivilliga avtal och ytterligare reformer inom det digitala området på västra Balkan. Slutmålet för processen är att senast 2027 sänka roamingpriserna mellan västra Balkan och EU till en nivå nära de inhemska priserna. Det finns två parallella vägar i processen: regeringarna på västra Balkan kommer att genomföra en uppsättning politiska reformer i syfte att förbättra affärsklimatet i regionen, och förberedande aktiviteter med västra Balkans och EU:s mobiloperatörer kommer att anordnas för att underlätta genomförandet av den föreslagna gradvisa nedsättningen som inleds från och med januari 2023.

I oktober 2021 enades de sex länderna om en ”regional ram för **fritt uppgiftsflöde** i regionen västra Balkan”. De kommer att samarbeta om harmonisering av lagstiftningen, särskilt när det gäller anpassning till den allmänna dataskyddsförordningen, beslut om adekvat skyddsnivå enligt den allmänna dataskyddsförordningen mellan länderna, fritt flöde av icke-personuppgifter och öppna data samt återanvändning av information från den offentliga sektorn. Länderna på västra Balkan behöver säkerställa anpassning av sin nationella lagstiftning till EU:s förordning om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden, I detta avseende undertecknade samtliga sex länder ett gemensamt uttalande om driftskompatibilitet på västra Balkan den 13 oktober 2021.

Betydande tekniskt arbete har utförts inom samtliga områden som omfattas av initiativet om en **gemensam regional marknad**. Detta arbete, som utförs under överinseende av **det regionala samarbetsrådet, Cefta** och **Western Balkans 6 Chamber Investment Forum**, syftar till att möjliggöra fri rörlighet för personer och yrkesutövare samt tillhandahållande av elektroniska tjänster och underlätta handeln och förenkla tullförfarandena inom regionen. Gröna körfält har till exempel införts vid gränsövergångar för både väg- och järnvägstrafik i regionen, vilket underlättar transitering av prioriterade varor. I juli i år inleddes ett pilotprojekt mellan Grekland och Nordmakedonien för att utöka initiativet för gröna körfält mellan västra Balkan och EU. Oenigheten om statusfrågor mellan Belgrad och Pristina kvarstår dock, vilket förhindrar det formella antagandet av avtalen²³. Regionen måste visa politiskt ledarskap för att slutföra detta arbete och anta rättsligt bindande avtal eller beslut mellan alla partner på västra Balkan, till förmån för deras medborgare och företag. Detta kräver att de gemensamt fokuserar på inrättandet av den gemensamma regionala marknaden, som bygger på EU:s regler och normer, och undviker ensidiga åtgärder som äventyrar detta arbete. Avsaknaden av framsteg i genomförandet av den gemensamma regionala marknaden ledde till initiativet *Open Balkan*, där inledande åtgärder har vidtagits för att genomföra de fyra friheterna mellan Albanien, Nordmakedonien och Serbien. Under förutsättning att initiativet *Open Balkan* överensstämmer med ramen för den gemensamma regionala marknaden, uppfyller EU:s normer och är fullständigt öppet och inkluderande är det ett viktigt steg mot att utveckla en gemensam marknad mellan de sex ekonomierna i regionen.

Agendan för västra Balkan om innovation, forskning, utbildning, kultur, ungdom och idrott fortsatte att stödja hållbar socioekonomisk utveckling i regionen och skapade nya möjligheter för studerande, forskare, innovatörer och entreprenörer att förbättra sina färdigheter och få tillträde till nya marknader. Associeringen av partnerna på västra Balkan till Horisont Europa och programmet Kreativa Europa slutfördes och arbetet med utveckling av strategier för smart specialisering har fortsatt. Både Serbien och Nordmakedonien är associerade till Erasmus+, och Nordmakedonien associerade sig också till Europeiska solidaritetskåren. Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kosovo och Montenegro har hittills inte associerat sig, men drar nytta av den internationella dimensionen av Erasmus+, som finansieras via instrumentet för stöd inför anslutningen III (IPA III), med ett öronmärkt belopp på 374 miljoner euro för perioden 2021–2027.

Dessutom inrättades ett nytt förstärkt partnerskap med utbildningsorganisationer och institutioner på västra Balkan som inte är associerade till programmet Erasmus+. Partnerskapet ger dem möjlighet att delta i viktiga strategiska åtgärder, varav initiativet Europauniversitet var det första. Åtgärder för att utöka sådana flaggskeppsinitiativ och ge samtliga partner på västra Balkan tillträde till dem bidrar till att ytterligare stärka samarbetet med regionen.

Det **regionala kontoret för ungdomssamarbete** fortsatte att spela en viktig roll för att ytterligare utveckla regionalt samarbete och goda grannförbindelser genom att tillhandahålla möjligheter till samarbete och utbyte för ungdomar från västra Balkan.

Mötet mellan EU och ledarna för länderna på västra Balkan den 23 juni var en möjlighet att bekräfta det europeiska perspektivet för partnerna i regionen och intensifiera samarbetet och

---

²³ De fyra flaggskeppsavtal som ännu inte har antagits är 1) västra Balkans avtal om fri rörlighet och vistelse (*ID Travel*), 2) västra Balkans avtal om fri rörlighet för tredjelandsmedborgare, 3) västra Balkans avtal om erkännande av akademiska kvalifikationer och 4) västra Balkans avtal om erkännande av ett antal yrkeskvalifikationer.

integrationsagendan. Särskild vikt lades vid västra Balkans deltagande i EU:s åtgärder för att minska den negativa effekten av Rysslands aggression mot Ukraina när det gäller försörjning av och oberoende i fråga om livsmedel och energi samt åtgärder för att stödja kapacitetsuppbyggnad för it-säkerhet och den sociala dagordningen, särskilt ungdomarnas deltagande i ekonomin. Mötet innebar också ett tillfälle att diskutera närmare politiskt samarbete, västra Balkans anpassning till EU:s ståndpunkter och åtgärder och möjliga utformningsalternativ för en europeisk geopolitisk gemenskap och dess fungerande.

Den övergripande **normaliseringen av förbindelserna mellan Serbien och Kosovo** genom den EU-stödda dialogen är fortfarande central för deras europeiska framtid och för stabiliteten i hela regionen. Processen fortsatte under rapporteringsperioden med regelbundna månatliga möten mellan chefsförhandlarna och ett högnivåmöte den 18 augusti 2022. Vissa framsteg nåddes på områdena energi, integrerad gränsförvaltning och fri rörlighet, men förhållandet mellan Kosovo och Serbien är fortfarande spänt. Båda parter måste agera mer konstruktivt för att nå målet att ingå ett rättsligt bindande, övergripande normaliseringsavtal som tar upp alla viktiga kvarstående frågor dem emellan och fullt ut genomföra alla tidigare överenskommelser som uppnåtts inom ramen för dialogen.

Befintliga bilaterala avtal, inbegripet Prespa-avtalet mellan Nordmakedonien och Grekland samt fördraget om vänskap, god grannsamja och samarbete med Bulgarien, måste genomföras i god tro av alla parter.

Att övervinna arvet från det förflutna och ta itu med tvister som uppstår till följd av 1990-talets konflikter förblir avgörande. Viktiga olösta bilaterala frågor återstår att lösa, bland annat gränsfrågor och rättvisa för offer för krigsförbrytelser, identifiering av återstående saknade personer och upprättande av ett noggrant register på regional nivå över begångna grymheter. I EU finns det ingen plats för provocerande retorik eller förhålligande av krigsförbrytare från någon sida.

Det territoriella samarbetet gör det möjligt för länderna på västra Balkan att samarbeta med varandra och med angränsande medlemsstater inom viktiga sociala och ekonomiska sektorer. Mer specifikt skapar program för **gränsöverskridande samarbete** möjligheter till dialog och samarbete på lokal myndighetsnivå, med deltagande av berörda samhällen, den privata sektorn och organisationer i det civila samhället. De utgör därför viktiga instrument för goda grannförbindelser och försoning i gränsområden. Program för gränsöverskridande samarbete inriktas på lokal utveckling, vilket innebär att den ekonomiska planen och investeringsplanen och den gröna agendan förs ned till gräsrotsnivå och bidrar till ekonomisk återhämtning i avlägsna områden.

Situationen i östra Medelhavsområdet har återigen blivit mer spänd. **Turkiet** utförde ingen olaglig borrhningsverksamhet under rapporteringsperioden. Incidenter rapporterades dock i samband med undersökningsverksamhet i Cyperns exklusiva ekonomiska zon och det förekom kränkningar av Republiken Cyperns nationella luftrum. Turkiet fortsatte att genomföra militärövningar i Cyperns havsområde. Förbindelserna med Grekland förvärrades i april 2022 efter det att turkiska stridsflygplan kränkt grekiskt luftrum vid upprepade tillfällen, bland annat genom ett stort antal flygningar över obebodda områden. Det förekom också obemannade luftfartyg i Egeiska havet och Turkiet gjorde hotfulla uttalanden om de grekiska öarnas suveränitet. Nedtrappningen av spänningarna i östra Medelhavsområdet måste fortsätta. EU har upprepade gånger, senast vid Europeiska rådets möte i juni 2022, uppmanat Turkiet att undvika alla former av hot,

friktionskällor eller handlingar som inverkar negativt på de goda grannförbindelserna och en fredlig lösning av tvister.

EU kommer att stå fast vid sitt åtagande att försvara sina och medlemsstaternas intressen samt upprätthålla regional stabilitet. Efter den andra översynen av ramen för restriktiva åtgärder i november 2021 förlängde rådet ramen ännu ett år. För närvarande är två personer föremål för sanktioner.

EU-medlemsstaternas suveräna rättigheter inbegriper bland annat rätten att ingå bilaterala avtal samt att utforska och utnyttja sina naturresurser i enlighet med EU:s regelverk och internationell rätt, bland annat FN:s havsrättskonvention. Suveräniteten och de suveräna rättigheterna över alla angränsande kuststaters luftrum och havsområden, även för de öar som hör till kuststaterna, måste respekteras, och avgränsningen av exklusiva ekonomiska zoner och kontinentalsockeln bör hanteras i enlighet med internationell rätt genom dialog i god tro och i strävan efter goda grannförbindelser. En dialog i god tro och att Turkiet avstår från ensidiga åtgärder som motverkar EU:s intressen och strider mot internationell rätt och EU-medlemsstaternas suveräna rättigheter är ett absolut krav för att säkerställa en stabil och säker miljö i östra Medelhavsområdet och för att utveckla ett samarbete mellan EU och Turkiet som gynnar båda parter. Turkiet måste göra en entydig utfästelse om goda förbindelser med grannländerna, om respekt för internationella avtal och fredlig tvistlösning i enlighet med FN-stadgan, vid behov genom hänvändelse till Internationella domstolen.

Av avgörande betydelse är Turkiets fortsatta åtagande och konkreta bidrag till förhandlingarna om en rättvis, heltäckande och genomförbar **lösning på Cyprenfrågan** inom FN:s ram och i enlighet med relevanta resolutioner från FN:s säkerhetsråd samt EU:s regelverk och de principer som ligger till grund för EU. Det är viktigt att Turkiet bekräftar sitt åtagande och sitt konstruktiva engagemang för de FN-ledda samtalen om Cypern i linje med relevanta resolutioner från FN:s säkerhetsråd, även i fråga om deras externa aspekter. Inga ensidiga åtgärder bör vidtas som skulle kunna skapa spänningar på ön och äventyra återupptagandet av samtalen. När det gäller Varosha måste Turkiet omedelbart upphäva alla åtgärder som vidtagits avseende Varosha sedan oktober 2020 och som strider mot relevanta resolutioner och uttalanden från FN:s säkerhetsråd. Turkiet måste snarast fullgöra sin skyldighet att till fullo genomföra tilläggsprotokollet till associeringsavtalet mellan EU och Turkiet, och göra framsteg mot en normalisering av förbindelserna med Republiken Cypern.

Goda grannförbindelser och försoning är nära kopplade till rättsstatsprincipen, ekonomisk styrning och regionalt samarbete. Det särskilda målet för **IPA III** på detta område är att bidra till social sammanhållning och motståndskraft genom att komma tillrätta med arvet från tidigare konflikter och skipa rättvisa för alla offer för konflikterna. På samma sätt främjar förbättrade grannförbindelser medborgarnas förtroende och bidrar till att undanröja hinder för politiskt, ekonomiskt och socialt utbyte och samarbete. Kommissionen har redan antagit de första IPA III-finansieringsbesluten i syfte att a) stödja lagföring av krigsförbrytelser på nationell nivå genom tillhandahållande av sakkunskap för rättsliga myndigheter och b) öka allmänhetens medvetenhet om tidigare förbrytelser, bland annat genom dialog och utbyten bland och mellan ett stort antal aktörer.

V. SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER

På grundval av ovanstående analys och bedömningarna i sammanfattningarna om länderna i bilagan lägger kommissionen fram följande slutsatser och rekommendationer:

I

1. Rysslands brutala invasion av Ukraina i februari 2022 har förändrat det geopolitiska landskapet i grunden och sätter den regelbaserade ordningen "på prov. I detta sammanhang är EU:s **utvidgningspolitik** mer än någonsin en geostrategisk investering i långsiktig fred, stabilitet och säkerhet på hela kontinenten och står därför högt upp på EU:s politiska dagordning. Den bygger på **stränga men rättvisa villkor** och principen om **egna meriter**, och fortsätter att driva på förändring och modernisering i partnerländerna i syfte att föra dem ännu närmare EU. **Västra Balkan** är en del av den europeiska familjen. Det ligger i EU:s strategiska intresse och är viktigt för stabiliteten och välståndet hos alla partner på västra Balkan att de fortsätter att göra framsteg på vägen mot ett fullvärdigt EU-medlemskap genom att fullt ut värna och **försvara demokratin, rättsstatsprincipen och de grundläggande rättigheterna**, som står i centrum för EU:s värden. **Framtiden för dessa länder och deras medborgare ligger i Europeiska unionen.**
2. **Under det senaste året har EU gjort viktiga framsteg** med sin utvidgningsagenda. Den 19 juli 2022 hölls den första regeringskonferensen med **Albanien** och en politisk regeringskonferens med **Nordmakedonien** för att redogöra för nästa steg i utvidgningsprocessen efter antagandet av förhandlingsramen. Detta öppnade ett nytt kapitel i EU:s utvidgningspolitik.

Europeiska rådet bekräftade **Ukrainas, Moldaviens och Georgiens** europeiska perspektiv. EU-ledarna beslutade att bevilja Ukraina och Moldavien status som kandidatländer och att bevilja Georgien status som kandidatland när de prioriteringar som anges i kommissionens yttrande om Georgiens ansökan om medlemskap har uppfyllts.
3. **Turkiet** är fortfarande en viktig partner för Europeiska unionen på väsentliga områden av gemensamt intresse, såsom migration, bekämpning av terrorism, ekonomi, handel, energi och transport. Högnivådialogerna och det ökade engagemanget inom dessa områden fortsatte. I juni 2019 upprepade rådet att Turkiet fortsätter att avlägsna sig från Europeiska unionen och att landets anslutningsförhandlingar därför i praktiken har avstannat och inga ytterligare kapitel kan komma i fråga för öppnande eller avslutande. De fakta som ligger till grund för denna bedömning är fortfarande aktuella. De bilaterala spänningarna med vissa medlemsstater ökade. Turkiet har underlättat dialog mellan Ryssland och Ukraina och spelade en viktig roll i avtalet om spannmålsexport. Landet har emellertid även beslutat att öka handeln och de finansiella förbindelserna med Ryssland och har inte anpassat sig till EU:s restriktiva åtgärder. Detta ger upphov till ökade farhågor som kräver nära övervakning från EU:s sida.
4. Rysslands krig mot Ukraina har ytterligare understrukt vikten av anpassning till den **gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken** som en avgörande aspekt av EU:s integrationsprocess. Albaniens, Montenegros och Nordmakedoniens anpassningsgrad på 100 % till den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är en stark signal om deras

engagemang och strategiska val när det gäller integration i EU, medan Bosnien och Hercegovinas betydande förbättring av anpassningsgraden och Kosovos ensidiga anpassning är lovvärda och förtjänar ett erkännande. Serbien och Turkiet vidhöll sin policy att inte anpassa sig till de restriktiva åtgärderna mot Ryssland. Båda länderna behöver vidta beslutsamma åtgärder för att förbättra anpassningen till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, inbegripet EU:s restriktiva åtgärder, och undvika att agera på ett sätt som strider mot båda ländernas uttalade mål att ansluta sig till EU.

5. Den nuvarande **energikrisen** i EU är en utmaning för såväl västra Balkan och Turkiet som för EU. EU har erbjudit västra Balkan att ansluta sig till EU:s gemensamma energiinköpsplattform. Serbien och Nordmakedonien har anslutit sig till det första regionala gruppmötet i den regionala arbetsgruppen för sydöstra Europa. Den regionala arbetsgruppen har redan enats om en handlingsplan, bland annat för att förbättra det gränsöverskridande energiflödet. EU hjälper västra Balkan att inrikta det finansiella stödet på investeringar i förnybar energi och energieffektivitet för att minska energiförbrukningen och energikostnaderna. Samtidigt förväntar sig EU att samtliga partner i regionen anpassar sig fullt ut till EU:s lagstiftning och politiska prioriteringar på energiområdet, inbegripet prioriteringarna i planen REPowerEU, och att de så snart som möjligt minskar sitt beroende av fossila bränslen från Ryssland. Med förbehåll för att lagstiftningsreformer genomförs öppnar EU även sin elmarknad för västra Balkan via energigemenskapen.
6. Minskning av koldioxidutsläpp är en av huvudåtgärderna i den **gröna agendan** för västra Balkan, som är integrerad i den ekonomiska planen och investeringsplanen. Ytterligare framsteg förväntas efter det att handlingsplanen för genomförandet av den gröna agendan antogs i Brdo i oktober 2021. EU hjälper regionen att genomföra den gröna agendan, t.ex. genom att främja utarbetandet av regionala strategier. Regionalt samarbete är en viktig förutsättning för att hantera klimatförändringarna och problemen och möjligheterna på miljöområdet.
7. År 2021 var det första hela året för genomförandet av **den ekonomiska planen och investeringsplanen** för västra Balkan. Syftet med planen är närmare integration och att överbygga den socioekonomiska klyftan mellan regionen och EU, stödja återhämtningen efter covid-19-pandemin och föra västra Balkan närmare EU:s inre marknad. Planen stöds av ett **paket med 9 miljarder euro i EU-bidrag och garantiinstrumentet för västra Balkan för att attrahera kapital på cirka 20 miljarder euro i investeringar**. Sedan planen inleddes har investeringsbidrag på totalt 1,3 miljarder euro från den ekonomiska planen och investeringsplanen godkänts inom investeringsramen för västra Balkan för finansiering av 24 flaggskeppsprojekt med ett totalt investeringsvärde på 3,3 miljarder euro. Den ekonomiska planen och investeringsplanen är av största betydelse för att hjälpa regionen att hantera effekterna av Rysslands krig i Ukraina, särskilt genom att påskynda omställningen till förnybara energikällor, diversifiera försörjningen och öka energieffektiviteten hos offentliga och privata byggnader. Under 2021 antogs 500 miljoner euro för genomförande av åtgärder inom jordbrukssektorn inom ramen för instrumentet för stöd inför anslutningen (Ipard). Partnererna i regionen är nu bättre förberedda för att hantera eventuella effekter av livsmedelstrygghets- och försörjningskriser.

8. Efter antagandet av den rättsliga ramen för **IPA III** 2021 har programplaneringen av IPA-stöd följt en solid politiskt inriktad strategi med särskild betoning på de grundläggande villkoren för medlemskap.
9. Ledarna för länderna på västra Balkan bekräftar sitt åtagande gentemot **Berlinprocessen**. Det kommande toppmötet om Berlinprocessen i november bör ses som ett tillfälle att undanröja återstående hinder för en inkluderande regional ekonomisk integration och säkerställa att de mål som satts upp vid tidigare toppmöten förverkligas fullt ut.
10. Parterna till den **gemensamma regionala marknaden** har ännu inte lyckats enas om och genomföra tekniskt slutförda beslut och avtal som kommer att ha en påtaglig inverkan på producenter och konsumenter i regionen, vilket hindrar de potentiella fördelar som denna marknad kan ge. Det är viktigt att alla parter arbetar konstruktivt för att lösa blockeringen i beslutsprocessen så att åtgärderna kan träda i kraft. Initiativet *Open Balkan*, som inleddes av Albanien, Nordmakedonien och Serbien, kan spela en positiv roll i processen, under förutsättning att det ligger i linje med ramen för den gemensamma regionala marknaden, baseras på EU:s regler och är inkluderande gentemot alla partner på västra Balkan.
11. De nuvarande geopolitiska utmaningarna kräver att vi stärker vårt samarbete med regionen, vars **säkerhet** i slutändan sammanhänger med EU:s säkerhet. EU har sedan länge varit västra Balkans viktigaste ekonomiska partner. I och med antagandet av EU:s strategiska kompass har grunden lagts för att EU och dess medlemsstater ytterligare förankrar sin roll som regionens viktigaste säkerhets- och försvarspartner. EU agerar även i nära samarbete med likasinnade internationella säkerhetssektorer. Centrala prioriteringar på detta område är att stärka kapaciteten mot hybridhot, såsom cybersäkerhet, förstärka resiliensen hos kritiska infrastrukturer och motverka desinformation.

II.

12. **Montenegros** myndigheters politiska engagemang för landets EU-anslutningsprocess anges regelbundet och konsekvent som den viktigaste prioriteringen för landet och återspeglas generellt i relevanta politiska beslut. Detta innefattar bland annat en fortsatt grad av anpassning på 100 % till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Den politiska instabiliteten och regeringens instabilitet och spänningar har dock blockerat beslutsprocesserna och genomförandet av reformer, vilket har lett till en avmattning i förhandlingarna.

Kommissionens bedömning är att en övergripande balans mellan å ena sidan framsteg inom kapitlen om rättsstatsprincipen och å andra sidan framsteg i anslutningsförhandlingarna rörande de enskilda kapitlen för närvarande säkerställs i överensstämmelse med förhandlingsramen.

Prioriteringen för ytterligare övergripande framsteg i anslutningsförhandlingarna, och innan man går mot ett preliminärt avslutande av andra kapitel eller kluster, är fortfarande att **nå de interimistiska riktmärkena för rättsstatsprincipen som fastställs i kapitlen 23 och 24**. För att nå denna milstolpe måste Montenegro intensifiera sina ansträngningar för att ta itu med de kvarstående frågorna, bland annat på de kritiska områdena yttrandefrihet och mediefrihet samt

kampen mot korruption och organiserad brottslighet och säkerställa att rättsväsendet fungerar och är trovärdigt.

Detta kräver politisk stabilitet och ett konstruktivt engagemang från alla aktörers sida för en stabil regering som är fast besluten att följa EU:s strategiska inriktning. Det kräver också brett samförstånd i parlamentet om viktiga reformer, att institutionerna fortsätter att fungera och en stärkt inriktning på att uppnå de viktigaste resultaten för att göra framsteg med EU:s integrationsagenda i praktiken.

13. De serbiska myndigheterna förklarade återigen att europeisk integrering är deras strategiska mål, men de upprätthöll även nära förbindelser med Ryssland.

Serbien gjorde viktiga framsteg på sin väg mot EU-anslutning. I december 2021 inleddes förhandlingar om kluster 4 (grön agenda och hållbar konnektivitet) och landet gjorde framsteg med sina reformer, bland annat den konstitutionella reformen av rättsväsendet. Serbien tog ett viktigt steg när det gäller rättsväsendets oberoende och ansvarsskyldighet genom att godkänna de relevanta ändringarna av konstitutionen. Parlamentet upplöstes i februari 2022 och ett tidigt parlamentsval hölls, vilket ledde till en mer pluralistisk lagstiftande makt. Valresultatet försenades dock betydligt och den nya regeringen har ännu inte bildats. Reformtakten i samband med EU-anslutning har avtagit och landet har inte gjort några framsteg i fråga om yttrandefrihet. Serbien bör snarast möjligt inrätta en regering som är fast besluten att följa EU:s strategiska inriktning och reformer.

Serbiens anpassning till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik minskade betydligt. Serbien har hittills vägrat att anpassa sig till EU:s restriktiva åtgärder mot Ryssland. Vissa uttalanden och åtgärder från högt uppsatta serbiska tjänstemän stod i direkt strid med EU:s utrikespolitiska ståndpunkter. I september 2022 ingick Serbien ett avtal om gemensamma utrikespolitiska prioriteringar med Ryssland för perioden 2023–2024. EU förväntar sig att Serbien försvarar gemensamma principer, värden och säkerhet och att landet i enlighet med förhandlingsramen ökar sina insatser för en gradvis anpassning till EU:s utrikespolitiska prioriteringar, inklusive uttalanden och restriktiva åtgärder.

När det gäller normaliseringen av förbindelserna med Kosovo har Serbien överlag vidmakthållit sitt engagemang i dialogen. Den serbiska regeringen måste dock fullgöra sina tidigare åtaganden och fullt ut genomföra alla tidigare överenskommelser som uppnåtts inom ramen för dialogen. När det gäller det fortsatta arbetet måste Serbien även göra ytterligare och betydande ansträngningar för att undvika åtgärder som undergräver stabiliteten och retoriska uttalanden som inte gynnar dialogen. Serbien bör bidra till att skapa gynnsamma förutsättningar för att ingå ett rättsligt bindande normaliseringsavtal med Kosovo, inbegripet när det gäller dess internationella förbindelser. Serbien förväntas agera mer konstruktivt i förhandlingarna om ett rättsligt bindande normaliseringsavtal under den kommande perioden och visa att landet är berett att kompromissa för att göra snabba och konkreta framsteg.

När det gäller rättsstatsprincipen krävs ytterligare insatser och politiskt engagemang för att fortsätta och fördjupa reformerna och åtgärda brister, särskilt inom de centrala områdena rättsväsendet, kampen mot korruption och organiserad brottslighet, mediefrihet, mötesfrihet och hantering av krigsförbrytelser som begåtts i landet. Serbien bör i synnerhet anta den lagstiftning som krävs för att tillämpa de konstitutionella ändringarna i praktiken inom de

fastställda tidsfristerna, effektivt stärka rättsväsendets oberoende och åklagarväsendets självständighet samt hantera otillbörlig påverkan.

Utöver reformerna behöver de serbiska myndigheterna ta ansvar att förmedla proaktiv och objektiv information om EU, som är Serbiens viktigaste politiska och ekonomiska partner, i linje med landets uttalade strategiska mål för europeisk integration. Serbien behöver även på ett beslutsamt sätt hantera alla former av desinformation och informationsmanipulering från utlandet.

Serbiens framsteg när det gäller rättsstatsprincipen och normaliseringen av förbindelserna med Kosovo kommer även i fortsättningen att avgöra den övergripande takten i anslutningsförhandlingarna. Kommissionens bedömning är att en övergripande balans mellan å ena sidan framsteg inom kapitlen om rättsstatsprincipen och normaliseringen av förbindelserna med Kosovo och å andra sidan framsteg i anslutningsförhandlingarna rörande de enskilda kapitlen för närvarande säkerställs i överensstämmelse med förhandlingsramen.

Kommissionens bedömning att Serbien tekniskt sett har uppnått riktmärkena för att öppna kluster 3 (konkurrenskraft och inkluderande tillväxt) gäller fortfarande. Det är viktigt att Serbien på ett otvetydigt sätt visar att landet avser att uppfylla sitt strategiska mål för europeisk integration, såsom anges i förhandlingsramen.

14. Inledandet av förhandlingsprocessen om EU-anslutning med **Nordmakedonien** i år var ett viktigt genombrott och markerade en ny fas i förbindelserna mellan EU och Nordmakedonien. Den första politiska regeringskonferensen med Nordmakedonien hölls den 19 juli efter rådets godkännande av förhandlingsramen. Detta var ett tydligt erkännande av Nordmakedoniens framsteg med EU:s reformagenda och landets vilja att uppnå konkreta och varaktiga resultat, även inom klustret rörande grundläggande principer. Efter Rysslands invasion av Ukraina bekräftade Nordmakedonien sin starka och tydliga strategiska inriktning på integrering i EU genom att fullständigt anpassa sig till alla gemensamma beslut och uttalanden om utrikes- och säkerhetspolitiken från EU:s sida. Landet har sedan dess upprätthållit en anpassningsgrad på 100 %. I och med detta har Nordmakedonien visat att landet är fast beslutet att göra framsteg på sin väg mot EU-anslutningen som en tillförlitlig partner.

För att påskynda takten i anslutningsförhandlingarna med Nordmakedonien i linje med förhandlingsramen **har kommissionen omedelbart inlett granskningen, som är det första steget i förhandlingsprocessen**. Nordmakedonien har visat ett starkt engagemang och granskningsförfarandet fortlöper smidigt. Under hela processen är det viktigt att säkerställa samordning mellan alla institutioner och en inkluderande inställning genom att samarbeta med alla berörda aktörer och det civila samhället och regelbundet informera allmänheten.

Som förhandlande land har Nordmakedonien både nya ansvarsuppgifter och möjligheter. Denna nya och krävande fas kräver konstruktivt engagemang från både regeringen och oppositionen och andra delar av samhället, vilket främjar ett brett samförstånd om EU-relaterade reformer. Landet behöver fortsätta att göra resultat med sina reformprioriteringar, bland annat inom de centrala områdena rättsstatsprincipen och kampen mot korruption och organiserad brottslighet. Nordmakedonien är ett bra exempel på ett multietniskt samhälle. Ändringen av konstitutionen i linje med Nordmakedoniens åtagande kommer att leda till ytterligare framsteg när det gäller grundläggande rättigheter.

15. Inledandet av förhandlingsprocessen om EU-anslutning med **Albanien** i år var ett viktigt genombrott och markerade en ny fas i förbindelserna mellan EU och Albanien. Den första regeringskonferensen om anslutningsförhandlingar som hölls med Albanien den 19 juli tydligt erkännande av Albanien framsteg med EU:s reformagenda och landets vilja att uppnå konkreta och varaktiga resultat.

Albanien har fortsatt att göra framsteg inom klustret grundläggande principer. Genomförandet av den övergripande reformen av rättsväsendet har fortsatt. Landets åtagande att stärka rättsstatsprincipen och bekämpa korruption och organiserad brottslighet är lovvärt. Som icke-permanent medlem i FN:s säkerhetsråd har Albanien aktivt engagerat sig i säkerhetsrådets arbete, bland annat genom att vara med om att ta initiativ till resolutioner om fördömande av Rysslands aggression mot Ukraina. Albanien fullständiga anpassning till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik är en tydlig signal om landets engagemang och strategiska val om integration i EU och dess roll som en tillförlitlig partner.

För att göra framsteg i anslutningsförhandlingarna med Albanien i linje med förhandlingsramen **har kommissionen omedelbart inlett granskningen, som är det första steget i förhandlingsprocessen.** Albanien har visat ett starkt engagemang och granskningsförfarandet fortlöper smidigt.

Som förhandlande land har Albanien både nya ansvarsuppgifter och möjligheter. Albanien har redan gjort ett gediget förberedande arbete, men denna nya och krävande fas kräver ett varaktigt åtagande från Albanien sida och effektiv samordning mellan alla institutioner samt ständigt engagemang från både regeringen och oppositionen och andra delar av samhället. Landet måste undvika åtgärder som strider mot rättsstatsprincipen. Albanien bör ytterligare intensifiera sina insatser på centrala områden såsom reformen av rättsväsendet, kampen mot korruption och organiserad brottslighet samt yttrandefrihet, immaterialrätt och minoritetsfrågor.

16. I juni 2022 förklarade Europeiska rådet förklarade att det är berett att bevilja **Bosnien och Hercegovina** status som kandidatland och uppmanade i detta syfte kommissionen att utan dröjsmål rapportera till rådet om genomförandet av de 14 centrala prioriteringar som fastställs i dess yttrande, med särskilt fokus på de prioriteringar som utgör en omfattande uppsättning reformer, så att Europeiska rådet kan återkomma till och fatta beslut i frågan.

Trots politiska oroligheter och det kommande allmänna valet förband sig ledarna för de politiska partier som är företrädare i Bosnien och Hercegovinas parlamentariska församling i juni 2022 att följa principerna för att säkerställa att Bosnien och Hercegovina är ett fungerande land som gör framsteg på vägen mot EU-anslutning. Partierna enades om att genomföra dessa åtaganden utan dröjsmål och senast sex månader efter det att alla myndigheter inrättats efter valet, som ägde rum den 2 oktober.

I linje med de 14 centrala prioriteringarna antog Bosnien och Hercegovina därefter ändringar av lagen om offentlig upphandling i augusti och ändringar av den övergripande strategin om förvaltning av offentliga finanser på alla statliga nivåer i juni–juli. Den politiska dialogen med EU inom ramen för stabiliserings- och associeringsavtalet återupptogs också efter att ha legat nere i många månader till följd av att politiska partier baserade i entiteten *Republika Srpska* blockerade lagstiftande och verkställande institutioner på statlig nivå. Presidentrådet

ratificerade flera internationella avtal, bland annat Horisont Europa och Kreativa Europa samt unionens civilskyddsmekanism. Viktiga steg togs för att förbättra migrationshanteringen. Bosnien och Hercegovina tog även ett viktigt steg för att förbättra sin anpassning till EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, och hade ökat anpassningsgraden upp till 81 % i slutet av augusti 2022. Anpassningen har dock inte genomförts fullt ut.

Bosnien och Hercegovina gjorde viktiga framsteg med bekämpning av korruption och organiserad brottslighet. Europols kontaktpunkt är i det närmaste operativ och framsteg har också gjorts med förberedelserna för formaliseringen av samarbetet mellan Bosnien och Hercegovina och Eurojust.

Den federala entitetsregeringen fortsatte att fullgöra sina uppgifter under hela mandatperioden 2018–2022 som expeditionsminister. De politiska partierna lyckades inte enas om reformer av konstitutionen och vallagen. Den höga representanten för genomförandet av fredsavtalet om Bosnien och Hercegovina använde på eget initiativ Bonn befogenheterna vid fyra tillfällen, bland annat rörande normer för genomförande och finansiering av val och ändringar av den federala entitetens konstitution. Antagandet av reformerna om rättsstatsprincipen har försenats och reformerna borde ha antagits för länge sedan. Vid sitt möte i juni 2022 uppmanade Europeiska rådet alla politiska ledare i Bosnien och Hercegovina att skyndsamt slutföra författnings- och valreformen. Framsteg med dessa reformer är en ytterst viktig prioritering.

Kommissionen rekommenderar därför att rådet beviljar Bosnien och Hercegovina status som kandidatland, under förutsättning att följande åtgärder vidtas:

- Snarast möjligt införa ändringar i den gällande lagen om det höga domar- och åklagarrådet för att stärka rättsväsendets integritet.
- Anta en ny lag om det höga domar- och åklagarrådet och anta lagen om Bosnien och Hercegovinas domstolsväsende.
- Anta lagen om förebyggande av intressekonflikter.
- Vidta beslutsamma åtgärder för att stärka förebyggandet och bekämpandet av korruption och organiserad brottslighet.
- Göra beslutsamma framsteg i arbetet med att säkerställa effektiv samordning av kapaciteten hos gränsförvaltnings- och migrationshanteringen på alla nivåer och se till att asylsystemet fungerar väl.
- Säkerställa förbud mot tortyr, särskilt genom att inrätta en nationell förebyggande mekanism mot tortyr och misshandel.
- Garantera yttrande- och mediefriheten och skyddet av journalister, i synnerhet genom att säkerställa lämplig rättslig uppföljning av hot och våld mot journalister och mediearbetare.
- Säkerställa goda resultat i fråga om hur samordningsmekanismen för EU-frågor fungerar på alla nivåer, bland annat genom att utarbeta och anta ett nationellt program för antagande av EU:s regelverk.

Kommissionen är redo att fortsätta att stödja Bosnien och Hercegovinas ansträngningar på sin väg mot EU-anslutning genom att ytterligare engagera sig i den politiska dialogen och inrätta ett politiskt forum på hög nivå för att övervaka framstegen med de ovannämnda åtgärderna

och rapportera om ytterligare framsteg i praktiken. Om Bosnien och Hercegovina uppnår de 14 centrala prioriteringarna kommer kommissionen att rekommendera att EU-anslutningsförhandlingar inleds med landet.

17. **Kosovo** åtnjöt politisk stabilitet och myndigheterna fortsatte att tydligt visa sitt engagemang för Kosovos väg mot EU-anslutning. Detta politiska klimat innebar att Kosovo kunde intensifiera sitt arbete med att genomföra EU-relaterade reformer och stabiliserings- och associeringsavtalet. De kommunalval som hölls i oktober och november 2021 var överlag välorganiserade, transparenta och konkurrensutsatta. Kosovo behöver intensifiera sina ansträngningar för att stärka demokratin, den offentliga förvaltningen, rättsstatsprincipen och korruptionsbekämpningen. Kosovo bör också göra framsteg med genomförandet av sin nya energistrategi för att bygga upp energiresiliens.

När det gäller normaliseringen av förbindelserna med Serbien har Kosovo vidmakthållit sitt engagemang i dialogen. Kosovos regering måste dock fullgöra sina tidigare åtaganden och fullt ut genomföra alla tidigare överenskommelser som uppnåtts inom ramen för dialogen. När det gäller det fortsatta arbetet måste Kosovo även göra ytterligare och betydande ansträngningar för att undvika åtgärder som undergräver stabiliteten och retoriska uttalanden som inte gynnar dialogen. Kosovo bör bidra till att skapa gynnsamma förutsättningar för att ingå ett rättsligt bindande normaliseringsavtal med Serbien, inbegripet när det gäller dess internationella förbindelser. Kosovo förväntas agera mer konstruktivt i förhandlingarna om ett rättsligt bindande normaliseringsavtal under den kommande perioden och visa att landet är berett att kompromissa för att göra snabba och konkreta framsteg.

Kommissionens förslag till viseringsliberalisering har fortfarande inte behandlats av rådet och bör tas upp som en brådskande fråga. Kommissionen vidhåller sin bedömning från juli 2018 att Kosovo har uppnått alla riktmärken för viseringsliberalisering och välkomnar att rådet kommer att återuppta förhandlingarna.

18. Europeiska rådet har vid upprepade tillfällen bekräftat att EU har ett strategiskt intresse av en stabil och säker miljö i östra Medelhavsområdet och av utvecklingen av samarbetsinriktade och ömsesidigt gynnsamma förbindelser med **Turkiet**. I juni 2022 uttryckte Europeiska rådet djup oro över Turkiets upprepade åtgärder och uttalanden den senaste tiden. Turkiet måste respektera alla EU-medlemsstaters suveränitet och territoriella integritet. Europeiska rådet erinrade om sina tidigare slutsatser och uttalandet av den 25 mars 2021, och förväntar sig att Turkiet fullt ut respekterar internationell rätt, trappar ned spänningarna av hänsyn till den regionala stabiliteten i östra Medelhavsområdet och på ett hållbart sätt främjar goda grannförbindelser. Landet fortsatte att engagera sig i viktiga områden av gemensamt intresse.

När det gäller Rysslands anfallskrig mot Ukraina verkade Turkiet för att underlätta direkta samtal, nedtrappning och vapenvila. Landet tog också ett viktigt diplomatiskt initiativ för att tillsammans med FN underlätta spannmålsexporten från Ukraina. Den uppgörelse som nåddes i Istanbul i juli 2022 öppnade för kommersiell livsmedellexport från strategiska ukrainska hamnar och bör bidra till att förhindra livsmedelsbrist för miljontals människor världen runt.

Turkiet har inte anpassat sig till EU:s restriktiva åtgärder mot Ryssland, vilket ger anledning till oro med tanke på den fria omsättningen av produkter, inklusive produkter med dubbla användningsområden, inom tullunionen mellan EU och Turkiet. Detta ger upphov till ökade

farhågor som kräver nära övervakning från EU:s sida. Turkiet har dessutom undertecknat ett samförståndsavtal om utveckling av ekonomiska och handelsmässiga förbindelser med Ryssland. EU är fast beslutet att säkerställa att de restriktiva åtgärder som antagits till följd av Rysslands anfallskrig mot Ukraina är effektiva.

Det förväntas att Turkiet aktivt ska stödja förhandlingarna om en rättvis, övergripande och hållbar lösning av Cypernfrågan inom FN:s ram, i enlighet med relevanta resolutioner från FN:s säkerhetsråd och i linje med de principer som ligger till grund för EU. När det gäller Varosha måste Turkiet omedelbart upphäva de ensidiga åtgärder som tillkännagavs och alla åtgärder som vidtagits sedan oktober 2020 och som strider mot relevanta resolutioner från FN:s säkerhetsråd. Turkiet måste dessutom utan dröjsmål fullgöra sin skyldighet att till fullo och på ett icke-diskriminerande sätt genomföra tilläggsprotokollet till associeringsavtalet mellan EU och Turkiet och avlägsna alla hinder för den fria rörligheten för varor, exempelvis begränsningarna när det gäller de direkta transportförbindelserna med Republiken Cypern.

Det finns allvarliga brister i funktionen hos Turkiets demokratiska institutioner. Turkiet har inte på ett trovärdigt sätt bemött EU:s allvarliga farhågor om den fortsatta försämringen i fråga om rättsstatsprincipen, de grundläggande rättigheterna och rättsväsendets oberoende. Turkiet måste som en prioritering vända denna negativa trend genom att åtgärda försvagningen av effektiva kontroller och motviker i det politiska systemet. Dialogen om rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter förblir en integrerad del av förbindelserna mellan EU och Turkiet.

Uttalandet från EU och Turkiet från mars 2016 fortsatte att ge resultat och Turkiet spelade en fortsatt viktig roll i att hantera migrationen längs den östra Medelhavsrutten. Återvändande från de grekiska öarna har dock inte återupptagits ännu och den irreguljära migrationen till Cypern och Italien har ökat betydligt. Turkiet fortsatte sina enorma insatser för att hysa en mycket stor flyktingbefolkning och EU fortsatte att visa sin solidaritet, i synnerhet genom ytterligare finansiella bidrag till flyktingar och värdsamhällen i Turkiet (nästan 10 miljarder euro sedan 2016).

Vad gäller ekonomin har farhågorna ökat ytterligare när det gäller de ackumulerade makroekonomiska obalanserna, den turkiska marknadsekonomis fungerande och tillsynsmyndigheternas bristande oberoende. EU och Turkiet fortsätter att dra nytta av tullunionen mellan EU och Turkiet. Trots de begränsade positiva framstegen bör Turkiet fortsätta sina ökade kontakter med kommissionen för att ta itu med de handelshinder som hindrar tullunionen från att fungera smidigt.

VI. BILAGOR

- 1. Sammanfattningar av slutsatserna från rapporterna**
- 2. Genomförande av den ekonomiska planen och investeringsplanen för västra Balkan**
- 3. Statistiska uppgifter**
- 4. Indikatorer från tredje part avseende situationen rörande demokrati, god samhällsstyrning och rättsstatsprincipen i kandidatländer och potentiella kandidatländer**